

CHAMBRE DES COMMUNES
HOUSE OF COMMONS
CANADA

KU DENEDÉDŁINE BEYATIÉ ʔEJA BA ʔEŁIGIDH KUĘ NEDHÉ YISÍ BETʔOREʔÁ HA NUTʔÁ TʔOHO ʔASI NEDHÉ GHA NAYATÍ DÉ

ʔeja tʔa ʔerihłʔis holı sı tʔa Dene ʔeła delłthʔı Tʔatʔu begharé ʔası
kʔenatsʔedé ʔeyı chu ʔeja Yısı Hochogh Tʔa ʔası dałtsı hobebası

L'honorable Larry Bagnell, Tʔa Dene betʔesı ʔası gha yatı

JUIN 2018 neņe kʔe
42e ʔEJA YISI HOCHOGH, 1re SESSION TʔOHO NAYATı

T'á bet'esi ʔasi għa nayati selya si ʔediri Yisi Hochogh Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i hobebá

T'Á BET'ESÍ ʔASI GHÁ YATÍ YEK'ORJʔÁ SI

Ku horelyu t'a yati hol si ʔeja Yisi Hochogh t'á Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i Ba chu t'á Dene ʔeɫa deɫth'i si horelyu Dene t'á losi yeɣh horeɣh de ba thelá si. Ku ʔeja Yisi Hochogh Dene t'ok'e Yisi Hochogh Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i si hotie ʔediri hodogheɫn hoɣa chu yati he't'al hobasi ʔeja Yisi Hochogh t'á Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i ʔeyi chu t'á Dene ʔeɫa deɫth'is ʔeyi dɣhɣ bek'e yeɫn hoɣa. Ku ʔeyi yati si boghédi hoɣa.

Ku bek'e yati hoté hadé ʔeja Yisi Hochogh t'á Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i ʔeyi chu bets'ɫ Dene ʔeɫa deɫth'i, beyatie t'orɫa horɫɫ dé neba hoɣa si Dene hel. Kuli ʔeyi yati t'orɫa dé bet'a tsamba herɫtsi ha due sj. Ku ʔeyi t'a bet'a ʔasi hoghedí *Loi sur le droit d'auteur ʔasi hoghedí yati*. T'a deɫ'is si nahɣyas dé neba nu't'ahile huk'é dé negħa nayati għonɫ. Ku ʔeyi t'orɫa horɫɫ de t'á Dene Bet'esi ʔasi għa yati horɫké dé ʔeja Yisi Hochogh Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i t's'ɣn neBa nuɣá għonɫ si t'a borɫké si basi.

Ku ʔasi bets'ɫ neɫsi hadé ʔeja Yisi Hochogh Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i t'aradi si għa ʔeyer ts'ɣn neɫɫé si. Ku ʔediri yati ʔeja Yisi Hochogh Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i beyatie si ʔeyer ts'ɣn neɫɫé si beyatie hɫchú ha bet'orɫa horɫɫ dé. Ku t'oho yati hɫchú hu thɫtsɫ dé t'á ʔasi għa yati Dene ʔeɫa deɫth'i ʔeja Yisi Hochogh t'á Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i, t'á ʔasi għa ʔesodí si borɫké ʔa neBa nuɣá għonɫ bet'orɫthí ʔediri *Loi sur le droit d'auteur T'a bet'esi ʔasi hoghedí yati Basí*.

Ku ʔediri yati huɫ si negħa yati hɫchuhile huto negħɣá hilé si ʔeyi chu t'a Dene ha hoɣasi ʔeja Yisi Hochogh t'á Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i ʔeyi chu t'á Dene ʔeɫa deɫth'i si hotié boghedí hoɣa. Ku yati nadzis ch'a yunadhe ha ʔeja Yisi Hochogh Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i in ʔediri Dene ha nu't'a k'í yati najis ch'a hotie boghedí Denesɣanɫti kuɣ Basí tth'i hel. ʔeja Yisi Hochogh Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i ʔedɫn tthere Ba hoɣasi ʔeyi chu t'á Dene ʔediri yati najyas dé ʔeja Yisi Hochogh bedagħaréhile ʔasi hol dé den għa nayati ha ba hoɣasi.

Ku honesí yati hadé ʔediri Yisi Hochogh Ba ʔeɣidh Dene deɫth'i begħa ʔeja tsatsane benɫ huɫ website k'e huɫa si ʔeja huɫ si ʔeyi k'í: <http://www.noscommunes.ca/>

**KU DENEDÉDŁINE BEYATIÉ ʔEJA BA ʔEŁIGIDH
KUE ʔ NEDHÉ YISI BET'ʔOREʔÁ HA NUT'Á T'OHÓ
ʔASI NEDHÉ GHĄ NAYATÍ DÉ**

**ʔeja t'a ʔerihł'is holı sı t'a Dene ʔeła delłth'ı
T'at'u begharé ʔası k'enats'edé ʔeyı chu ʔeja Yisi
Hochogh T'a ʔası dałtsı hobebası**

**L'hon. Larry Bagnell
T'a Dene bet'esi ʔası ghą yatı**

JUIN 2018 neę k'e

42e ʔEJA YISI HOCHOGH, 1re SESSION T'OHÓ NAYAŁTI

T'À ʔEDIRI ʔERİHTĹ'IS K'EYAIĹTI NETS'ĒN YATI NĪT'À Sİ

ʔedıru ʔerıth'ıs holı sı t'ą Dene ʔeġa detth'ı ʔeją Yıı Hochogh Ba ʔeıııııı Dene detth'ı berıht'ı sı

Ku ʔedıru ʔerıth'ıs holı k'ı nuheba nıııá sı ʔeją Yıı Hochogh hobeba t'ąt'u ʔası hoé ha t'ą Dene ʔeġa detth'ı sı hobası Dene ha nıııá sı ʔeyı chu t'a yati holı sı t'ąt'u ʔası k'enats'edé ha. Ku ʔalıı yati hoé hadé yunadhé dé t'ąDene ʔeġa detth'ı ʔeją bası yunadhé ghonı sı, ʔeyı chu t'ąt'e ʔa ʔedıru hadayııa sı beghay yati hoé ha.

ʔASI GHĄ YATI DENE ʔEŁA DEŁTTH'I T'ĄT'U BEGHARÉ ʔASI K'ENATS'EDÉ ʔEYI CHU ʔEJA YISI HOCHOGH T'A ʔASI DAŁTSÍ

T'A DENE BETŁ'ESI ʔASI GHĄ YATÍ

L'hon. Larry Bagnell

VICE-T'A DENE BETŁ'ESI ʔASI GHĄ YATÍS

Blake Richards

David Christopherson

BA ʔEŁIGIDH DENE

Chris Bittle

Andy Fillmore (T'ą Dene yarılınł hile t'ą Ba ʔełıgıdh Dene hots'ı, ʔedırı yatı k'é t'ą ʔası ghą yatı *Règlement* t'a nailná 104(5).)

David de Burgh Graham

Kevin Lamoureux (T'ą Dene yarılınł hile t'ą Ba ʔełıgıdh Dene hots'ı, ʔedırı yatı k'é t'ą ʔası ghą yatı *Règlement* t'a nailná 104(5).)

John Nater

Scott Reid

Ruby Sahota

Scott Simms

Filomena Tassi

HONÉZI T'A BA ʔEŁIGIDH DENES OF ʔEJA YISI HOCHOGH BEL NODHER

Sylvie Boucher

Nathan Cullen

Robert J. Morrissey

L'hon. K. Kellie Leitch

Michael Levitt

Ron Liepert

Cathy McLeod

L'hon. Erin O'Toole

Romeo Saganash

Raj Saini

Kennedy Stewart

Bob Zimmer

T'À BETŁ'ESÍ ʔASI GHETŁ'EL DENE ʔEŁA DEŁTTH'I HA THEDÁ

Andrew Lauzon

ʔEJA YISI HOCHOGH T'À ʔERIIHTŁ'IS HOGHEŁNİ

ʔeja Yısı Hochogh behónié chu Service de recherche t'a nanót'a k'e hoʔa

Andre Barnes, analyste ʔası k'e nanéta Dene

Michaela Keenan-Pelletier, analyste ʔası k'e nanéta Dene

T'À DÈNE HORELYU ʔEŁA DEŁTTH'I ʔEDIRI ʔASI GHÀ YATI DENE ʔEŁA DEŁTTH'I BETS'Ì YATI SI ʔEDIRI HOLÌ K'Ì

Dùhù marsì danìdhèn sì ʔediri ʔerihł'is holì k'ì

SOIXANTE-SIXIÈME ʔERIHŁ'IS NEDHÉ HOLÌ SÌ

Ku ʔediri t'a yatì nedhé hołé k'ì t'a begharé ʔasì k'enats'edé yatì ʔediri 108(3)(a)(iii) hulta k'e sí, ʔediri t'ą Dene ʔełá Dene ʔełá delłth'ì k'ì t'ok'é Ba ʔełıgıdh Dene delłth'ì Yısı Denedéłıne yatí t'oredhí ha ʔeja Yısı Yısı Hochogh Ba ʔełıgıdh Dene delłth'ì yé hadanıdhèn hú ʔediri nuhëxa yatí nıł'ası:

T'A ʔASIÉ HORELYU ʔEDIRI ʔERIHTŁ'IS YE THELÁ ʔEJA SI

T'AHODI HOTS'İ YATÍ ʔEDIRI K'ENATS'EDÍ HA HOLİ SI.....	1
KU DENEDÉDLİNE BEYATIÉ ʔEJA BA ʔELİGIDH KUĘ NEDHÉ YISÍ BET'ʔOREʔÁ HA NŪT'Á T'OHŌ ʔASI NEDHÉ GHĀ NAYATÍ DÉ.....	3
YATÍ BONİDHÉR	3
YUNÉ HOTS'İ T'A ʔÁ YATÍ HOLİ	3
A hudzí. Ku t'ą Dene bet'esi ʔasi għa yatı t'ok'e ba ʔehıgdh Dene Yısı hochogh hots'ı t'a yatı holı sı yası sı ʔeją 20 hultá June 2017 neņe k'e chu benesi ʔasi t'anódher	3
B. Dene yatıe t'oreʔá Yısı hochogh Ba ʔehıgdh Dene kuę nedhé yé: dıhı t'a yatı hıłı għaré bet'oreʔá ha	5
i. Dene yatı k'e yatı Tthot'ıne chu Bıłai yatıe Yısı hochogh Ba ʔehıgdh Dene kuę nedhé: nih hots'ı t'a yatı nedhé bet'a hoʔą għaré boghedı.....	5
ii. k'e. Ku Denedédłıne hobeyatıe ʔeją Yısı Hochogh Ba ʔehıgdh Dene dełth'I kuę Ba nıt'a ha net'ı ha Bayatıe k'eyatı ha: ʔerıhtł'ıs nedhé bet'a sehoʔą ʔedı halyé ha net'ı għonı	6
C. Ku t'ąt'u ʔedırı yatı bet'oreʔá chu beghaladá ha ʔeją Yısı Hochogh Ba ʔehıgdh Dene dełth'ı hel.....	9
D. Ku honezí t'ok'e Ba ʔehıgdh Dene kuę dahóla Denedédłıne yatı t'odóreʔá dıhı	11
i. Sénat du Canada T'ą yudaghé dełth'ı hots'ı.....	11
ii. k'e. Ba ʔehıgdh Dene t'ok'e dełth'ı ʔedı sı Ba ʔehıgdh Dene Territoires du Nord-Ouest Yudá neņe hots'ı	12
iii. Nunavut Ba ʔehıgdh Dene t'ok'e dełth'ı	14
iv. Yukon ts'ęn Ba ʔehıgdh Dene t'ok'e dełth'I t'ą Ba ʔehıgdh dene hots'ı.....	16
v. Écossais ʔeją Yısı Hochogh hots'ı Ba ʔehıgdh Dene kuę hoBası	17
vi. Royaume-Uni Ts'ekui t'ak'oldere benene bets'ı Yısı Hochogh Ba ʔehıgdh Dene dełth'ı.....	18

vii. Ba zehıgıdh Dene t'ok'e delthh'ı zedıslı Territoire du Nord Yutthı Dene harálzá (Australie ts'ęn).....	19
ʔASI BEHAYATIÉ HA HOʔA.....	21
A hudzí. Denedédłıne t'a beyatıé ʔa dayałtı Canada nask'athe: yası begħa zedırı yatı holı sı dıhı nuhebá.....	21
B. Ku ʔejá Yıslı Hochogh Ba zehıgıdh Dene delthh'ı t'at'u Ba Dene yatı k'eyatı chu beyatıé ʔa ʔası holé hoBası.....	24
C. Tulu yunadhé heʔá k'e.....	26
i. T'at'u bek'enatse'dé chu chu honezlı benaré ʔası ghá yatı holı zedırı k'ı.....	27
Yatı nedhé Denedédłıne yatıé t'at'u bet'oredhı ha	28
ʔedırı yatı holı sı Ba zehıgıdh Dene Denedédłıne yatıé t'odorełá ha	28
Ku t'a nuheBa hoʔá sı t'oho Denedédłıne ʔa yatıé ʔejá Yıslı Hochogh Ba zehıgıdh Dene delthh'ı huk'é ʔası k'enats'edé dé.....	29
Denedédłıne yatıé bet'orıdher t'oho ʔası ghá yatı huk'é: t'adı sı bek'erılt'ıs ha ʔejá Yıslı Hochogh Ba zehıgıdh Dene delthh'ı t'ok'e bets'ı ʔası k'onı heł	30
Ku honezlı ʔası honet'ı hadé	31
Ba zehıgıdh Dene t'a tsamba ba theʔá yet'a ʔegħalana ha	32
Honet'ı.....	33
ANNEXE A BEK'INI ʔERIHTL'IS ʔEJA THELÁ SI KU T'A DENE HADÁYAŁTÍ SI BEZÍ ʔEJA THELÁ.....	35
ANNEXE B ʔERIHTL'IS BEK'INI NıLYÁ T'A YATI NıRALYA ʔEJA DELA Sı.....	39
NAYAİTI HOTS'ı T'A ʔERIIHTL'IS DETL'IS	41

T'AHODI HOTS'Í YATÍ ʔEDIRI K'ENATS'EDÍ HA HOLÍ SI

Ku dëne t'q ʔela deltth'í hobedagharé ʔediri yatí holí si, ʔediri t'q Dene ʔela deltth'í k'í t'oho losí ba hɔʔasí yatí daltí ha t'ok'e Ba ʔeligidh Dene deltth'í bets'ən dɔlyé Yísí Hochogh Ba ʔeligidh Dene deltth'í Yísí hots'ən huto nihts'ən k'oldé Gouvernement Nihts'ən k'oldé bets'ən. Ku ʔediri t'a yatí holí si ʔejɔ nuhebá det'ís si.

T'atthé t'a yatí 1 hultá holí k'í

**Denedédłne yatíé bek'anota chu bet'a yatí ʔesɔt'ele ʔejɔ Yísí Hochogh t'ok'e
Ba ʔeligidh Dene deltth'í ʔediri yatí holí gharé ʔediri ʔerihł'ís ye 27**

T'atthé t'a yatí 2 hultá holí k'í

**Ku t'q Dene ʔeyer Yísí tsamba hodoghełnı ʔeyı tsamba theɔɔ sı t'q Ba ʔeligidh
Dene deltth'í sı t'oho Denedédłne yatíé ʔa ʔası thełtsı de ʔejɔ Yísí Hochogh
hobası ʔeyı t'a yełtsı sı Ba ʔeligidh Dene By-Law ʔerihł'ís bet'a ʔası k'enats'edé
k'e hɔɔɔ 32**

KU DENEDÉDŁINE BEYATIÉ ʔEJA BA ʔEŁIGIDH KUĘ NEDHÉ YISÍ BET'ʔOREʔÁ HA NUT'Á T'OHO ʔASI NEDHÉ GHĄ NAYATÍ DÉ

YATÍ BONİDHÉR

Ku 25 hulta septembre 2017 neņę k'é, t'a Dene ʔedırı chu t'a Dene ʔeła delthh'ı heł bet'esi ʔası ghet'el ʔeja hots'ı ("t'a Dene ʔeła delthh'ı hulyé") ʔerıht'ıs holı begħa nılyá nı t'a ʔası nedhé bet'esi nayatı bası ʔeja Ba ʔełıgıdh Dene kuę nedhé Yısı Bası 20 juin 2017 neņę k'é ʔeja Yısı Denedédłıne beyatıé t'oreʔá ha t'oho nayatı dé¹ ʔeja Yısı hochogh. Ku t'a det'ıs hadé, t'a Dene bet'esi ʔası ghą yatı Dene ʔedırı Dene ʔełá delthh'ı ts'ęn yatı nıł'a hu t'oho Denedédłıne ʔeja Yısı Hochogh delthh'ı sı beyatıé t'odorełá hodorełıh dé ba nıł'a hoʔá.

ʔa ʔedırı 2 hultá novembre 2017 neņę k'é, t'a yatı nedhé hoʔá ʔedırı *Règlement* hulyé hoBası 108(3)(a)(vi) hultá gharé, ʔedırı Dene t'a ʔełá delthh'ı sı bets'ęn yatı holı ʔedırı danełıh ha t'oho ʔası nedhé ghą yatı dé ʔeja Yısı hochogh, ʔeyer t'aghé hu ʔedırı Dene dayenełıh hijá nı 20 hultá mars 2018 neņę k'é. ʔa hotıé honét'ı hadé, t'a ʔeja Canada nask'athé t'a yatı Denedédłıne hobets'ı kut'a hats'edı sı ʔedırı yatı ba hadé.

ʔa ʔedırı Dene t'a ʔełá delthh'ı sı hotıé degħaré marsı danıdħen sı t'a Dene yeł delthh'ı ʔedırı ʔerıht'ıs holı sı Bası.

YUNÉ HOTS'ı T'A ʔÁ YATÍ HOLı

A hudzí. Ku t'a Dene bet'esi ʔası ghą yatı t'ok'e ba ʔełıgıdh Dene Yısı hochogh hots'ı t'a yatı holı sı yası sı ʔeja 20 hultá juin 2017 neņę k'e chu benesı ʔası t'anódher

ʔa 4 hulta mai 2017 neņę k'é, M. Robert-Falcon Ouellette, député Ba ʔełıgıdh Dene, Winnipeg-Centre hots'ı, Ba nıł'a nı ʔası ghą yatı ha ʔeja Yısı Chogh t'oho Dene xa nıł'a de ha Ba ʔełıgıdh Dene hadayattı ha.² M. Ouellette nıdhı hu t'a ghą yatı horełıh hadé ʔedırı ʔası nedhé nı "Denedédłıne ts'ekuı t'at'u dadathėłá hu sugħuá haraldħenħıle sı Bası tthere

1 Ku t'ahodı k'ı "Denedédłıne yatıé" ʔeja yatı bet'oreʔá "Denedédłıne yatıé hotthé bet'oreʔá nı ʔeja."
2 ʔası ghą yatı *Règlement* yatı hobası ʔeja hulta 30(5) chu 31 hulta k'é ʔahodı 15 sadzıʔasé Dene ha nıł'a hoʔá, ministre T'ak'oldhere hılé, t'a bet'esi ʔası ghą yatı sı Dene ha nıł'a hoʔá t'a losı ʔası ghą yatı horełıh sı ba nıł'a huʔá ʔıłaghé sadzıʔasé hots'ęn.

njdhnj nj.”³ ʒeyi ʒa hotié yatı natser hełtsı hadé, beyatié ʒena yatı ʒa yełtsı ha horełɔɔh nj, ʒeyer dé hotié degħaré natser hanjdhen nj ʒá. Hotthé ts’ęn M. Ouellette t’adı ha yatı njɔɔ nj t’ą Dene bet’esi ʒası hoghedı heł bet’a yatı hołé ha t’adı sı bası 48 sadzié ts’ęn tth’u sehúde hoɔɔ ʒa, ʒeyer hu kots’edı nj “t’a yatı hełtsı ha ɔɔghą tth’u Tthot’jne yatı hołé ha dué lahot’j nj”, hets’edı nj⁴ t’a yatı hełtsı sı hobası

Ku ʒeyi dzjne k’é dzıdisé t’ąghé hú, M. Ouellette neyj hu ʒená yatı ʒa hayaɔtıtı nı t’oho Dene há nııt’ą hogħaré. Kulı, t’oho ba nııt’ą hu t’adı sı Dene yatı k’eyatı hıle nj Tthot’jne chu Bąłai yatı t’a horelyı Dene xa.

ʒa 8 hultá k’e juin 2017 neęę k’e, M. Ouellette ʒatı neyj nadıı hu t’a Ba nııt’a hoɔɔ nıı nııt’ąhıle henj Dene xa nııt’á ha ʒesóradı hodorełɔɔh de, ʒeyi chu honezi Canada nask’athé Dene t’adı sı k’orelyąhıle beyatı k’eyatıle nj ʒá ʒedıı 4 hultá mai 2018 neęę k’é. Ku Dene hel yatı njɔɔ nj beyatı k’eyaghıılé nj ʒá ʒena yatı hots’j Tthot’jne chu Bąłai yatı ʒá “dagás halyá nj”⁵. ʒeyi t’ą Dene bet’esi ʒası ghą yatı horeké nj beyatié t’orełɔɔ ha ba nııt’á hoɔɔ t’oho ʒası ghą yatı dé ʒeją Yoh chogh Yıı. Honesı t’a horeké hadé ʒeją Ba ʒeıııı Dene Kuę nedhé Yıı yastı hadé tsamba njt’a hoɔɔ, ʒena yatı t’orıłɔɔ ha, t’oho losı Dene heł yatı horełɔɔh ʒeją Yıı Dene heł yatı horełɔɔh dé ha.

ʒeyi ʒa 20 hulta juin 2017 neęę k’é, t’ą Dene bet’esi ʒası ghą yatı hadı hú hotthé kɔt’u ʒası nodherıle ʒá Dene ts’ıı nodherıle sı Dene t’ą ʒeją Yıı dełth’ı sı beł yatı ha.⁶ Ku ʒeyi Dene t’ą bet’esi ʒası ghą yatı hadı hu t’ą losı Dene ʒesódı horełɔɔh dé Ba hoɔɔı ʒeyi ts’ıı nodherıle sı henj nj. Kulı, t’a ʒası beghą yatı haja dé t’ą Dene ʒesódı horełɔɔh sı t’oho losı ʒesódı horełɔɔh dé t’oho yaghııtı dé kudąné ditth’agh hoɔɔ t’a naké yatı bek’anota hıle ʒa yaghııtı dé.

Ku ʒeyi Dene t’ą bet’esi ʒası ghą yatı hadı hu t’ą lose ʒeją Yıı beyatı t’orełɔɔh horełɔɔh dé ba hoɔɔı ɔɔta kulı yatı theɔɔ hıle sı kóhuné ch’á. Kulı, dıııı ʒeją Yıı hochogh hoɔɔ hıle Dene yatı k’eyatı Dene hu kɔt’e ʒası t’oredhı ha dıııı dēne Tthot’jne huto Bąłai yatı ʒa dayatıle dé, kudąne beyatié k’e yatı ha horelyı t’ahodı sı bek’et’a yatı hołé ha.

Ku ʒedıı Dene t’ą bet’esi ʒası ghą yatı njdhen hu dıııı t’a hoɔɔ k’ı beyatié t’orełɔɔ horełɔɔh dé Tthot’jne chu Bąłai yatıe ʒa hıle dé “nąıı ʒeją Yıı dełth’ı sı yets’edarenıle għonj lahot’j

3 Canada hobets’j Ba ʒeıııı Dene Kuę Yıı Nedhé, [Débats](#), juin 8 hulta, 2017 neęę k’é.

4 *Ibid.*

5 *Ibid.*

6 ʒeją Canada Yıı Hochogh Ba ʒeıııı Dene dełth’ıı bebası holj nj, [Débats Dene ʒeta dayatı huk’é](#), 20 hulta juin 2017 neęę k’é.

henj nj.”⁷ Kuli, M. Ouellette beł t'anoltth'er sı beyatie t'orjłther sı bets'ų nodher hilé ba nųt'ą heł ʔesqt'ilé sí.

Ku ʔejá 25 hulta septembre 2017 neņę k'e, t'ą Dene bet'esi ʔası ghá yati ʔerihł'is thełtsj nı Dene ʔeła delttth'ı hobets'ęņ ʔedırı ʔası ghá nanedé ha Denedédłjne yati t'oreʔa ha t'oho Yısı hochogh ʔası ghá yati dé.

B. Dene yatie t'oreʔá Yısı hochogh Ba ʔełigidh Dene kuę nedhé yé: dųhų t'a yati hųł gharé bet'oreʔá ha

i. Dene yati k'e yati Tthot'jne chu Bąłai yatie Yısı hochogh Ba ʔełigidh Dene kuę nedhé: nih hots'j t'a yati nedhé bet'a hoʔa gharé boghedı

Ku t'ą Dene Ba ʔełigidh Dene ʔejá Yısı nadarełya sı ba hoʔası Tthot'jne chu Bąłai yati t'oreła horełjłh dé bebá nųt'á hoʔa ʔedırı yati nedhe hulta 133 *Loi constitutionnelle Yati nedhe bet'a njh k'e sehoʔq, 1867 neņę hots'j*, bek'e ʔahódı hu Tthot'jne chu Bąłai yatie ʔa yati ha hoʔası t'oho Dene ʔejá Yısı hochogh Ba ʔełigidh Dene delttth'ı Yısı, ʔeyı chu begħá yati det'is chu bek'onj ha hoʔası. Ku ʔeyı łat'e yati hųł ʔełk'ech'a yatie k'onj ha ʔedırı yatie nedhé *canadienne Yati nedhé holj des droits ʔeyı chu libertés bet'a nih k'e sehoʔq yati Dene boghedı chu t'a be hoʔq yati hoBası* (Yati nedhé holj yati nedhe hulyé), ku ʔejá hulta 16 hots'ęņ 19 hulta k'e Dene ha nųt'a hoʔa bąłt'u yati bek'anota k'esi Ba nųt'a hoʔa ʔejá Yısı dayatı hodorełjłh dé. Ku ʔeyı datedhé tth'ı horelyų t'a yati nedhé, yati holj chu t'a ʔerihł'is nedhe holj sı ʔejá Yısı hochogh hots'j bąnełt'u yati k'anota ʔa hołé hoʔa.⁸

Ku Bąłai chu Tthot'jne yati Dene ha hoʔa nj ʔeyı jłtaghe yati t'orjłdhi horjłjłh de neba hoʔa nı ʔejá Yısı hochogh ʔası ghalada huk'é, kuli t'oho ʔeyı nodher dé ʔełeheritth'agh ha hoʔajłé nı ʔeyı hoʔa hilé nj ʔa Bąłai chu Tthot'jne yatié t'a. Dene yatie k'e yati ʔejá Yısı hochogh ʔejá janvier 1959 k'e bonjłdher nj Dene ʔejá Yısı delttth'ı hobebá, ʔeyer hotł'ąghé hu bąnełt'u Dene ʔeładųne dayatı kuli ʔełedaritth'agh hijá nj.⁹

ʔeyer hotł'ąghe hu ʔeyı ʔası k'enats'edé ʔerihł'is nedhé ʔa boghedı hijá nj. T'a yati nedhé bet'a yati bek'anotá *Officiel Yatié Act hulyé yati nedhé ʔa* (LLO) ʔeyı yati t'a Dene t'ą ʔeyı Bąłai huto Tthot'jne yati t'oreła horełjłh de Ba hoʔası t'oho ʔejá Yısı hochogh ʔası ghá yati

7 *Ibid.*

8 *Loi constitutionnelle Yati nedhe bet'a njh k'e sehoʔq, 1867 neņę holj nj, s. 133 hultá k'é.*

9 Yısı Hochogh Ba ʔełigidh Dene delttth'ı, ʔası ghá yati Dene ʔeła delttth'ı t'ą bets'j yati begħare ʔası hołé chu Yısı ʔası k'enats'edé basi, *Témoignages yati hilchu nj yati hilchu nj yati t'a theła*, 1re session t'oho nayajı, 42e ʔejá Yısı Hochogh Ba ʔełigidh kuę nedhé yajı, Nayajı 93 hulta, mars 20 hulta, 2018 neņę k'é, 1105 (M. Charles Robert, Ba ʔełigidh Dene delttth'ı Yısı hochogh). Jean Delisle tth'ı bets'j ʔasıe nųłjłh la, “50 neņę Yısı Hochogh Dene yati k'eyajıtı ʔełhalajna,” *canadienne ʔejá Yısı Hochogh revue ʔerihł'is ʔeyı ghq holj Yısı hochogh hots'j*, Sıne 2009 neņę k'e, p. 27 hulta.

Ku ʔeyi Dene ʔeła deltth'ı k'ı Denedédłıne yeł dayajłı nı t'ąt'u bek'anóta hoʔa sı kahúʔası, néłttheth hıle nı ʔedıri Yatı nedhé holı tthé ts'ęn hots'ı hoʔa nı.¹² L'article 22 hulta k'e ʔedıri Yatı nedhé holı hots'ı k'e dohódı sı.¹³

Kulı ʔejá yatı 16 hots'ęn 20 hulta k'é [bet'a t'ąt'u t'a yatı bek'anóta hoghedı yatı nedhé] yets'erenıle chu yedaızı yatıle sı ʔedıri Yatı nedhé holı sı ghare t'a yatı Tthot'ıne huto Bálai yatıe hıle sı Bası t'a yatı hoʔa sı gharé.

L'article 25 hulta k'é ʔedıri *Yatı nedhé holı* k'e ʔahodı hu Denedédłıne t'ąt'u beł hoʔa chu t'anóldé ʔedıri t'a bets'ı hoʔa hıle sı *Yatı nedhé holı k'é*.¹⁴

Ku t'ą ha nıt'ą hadé ʔedıri Yatı nedhé holı k'e t'ąt'u Dene nakoreldé k'e bets'ı ʔası nıt'a ha dué bet'a ʔası bets'ı huto bedaızı nıt'a ha dué sı, sılaghé tsamba yatıe huto t'ąt'u ʔası beł hoʔası Bası Canada nask'athe horelyı Denedédłıne hobebá

- a) Yunısi yatıe nedhé holı nı k'esi dıhı ts'ęn hoʔası proclamation royale hulyé ts'ekı t'ak'odher beyatıe octobre 7 hulta, 1763 nęnę k'é; ʔeyı chu
- b) Ku dıhı yatı godhé hołé t'a ʔası hodonına dé ʔeyı tth'ı bek'anóta hoʔa.

Ku ʔeyi Dene ʔeła deltth'ı Denedédłıne hobeyatıe tth'ı ʔełk'esi bet'oreʔa hoʔa ʔejá Yısi Hochogh.¹⁵ Horelyı bek'eyaghıtı dé, ʔedıri t'a Yatı nedhé holı k'e ʔahodı hı Denedédłıne hobeyatıe Bálai chu Tthot'ıne yatıe k'esi bek'anóta hıle kulı, ʔeyı tth'ı bek'anotá hoʔa Dene yatıe á.¹⁶ Ku ʔeyı Dene ʔeła deltth'ı ʔęn danıdhen sı ʔejá Yısi Hochogh Ba ʔełıgıdh Dene deltth'ı ye'torıʔa dé nezı ha yunadhé dé ʔeyer de bek'anotá ha la ʔełk'esi beyatıe t'oreʔa ha ku ʔeyer de bet'oreʔa kulı yatı daharetı taghe yatı t'oreʔa k'anóta łat'e hailé ha.¹⁷

12 Yısi Hochogh Ba ʔełıgıdh Dene deltth'ı, Dene ʔeła deltth'ı t'a beghare ʔası hołé ʔejá Yısi Hochogh beł, *Témoignages yatı hılchu nı*, 1re Nayajı, 42e ʔejá Yısi Hochogh Nayatı hudher, Nayajı 95 hulta, mars 27 hulta, 2018 nęnę k'e, 1115 (L'hon. Serge Joyal, sénateur Dene Yedaghé deltth'ı hudıı bebası).

13 *Canadienne Yatı nedhé holı des droits ʔeyı chu libertesNıh k'e yatı nedhé bet'a sehóʔa*, s 22 hulta k'é. I hulta k'e ʔejá yatı nedhe Loi constitutionnelle hots'ı, 1982, B k'e bore'tı Loi sur le Canada 1982 yatı nedhe holı (UK), 1982 nęnę k'é, c 11.

14 *Canadienne Yatı nedhé holı des droits Dene xa hoʔa ʔeyı chu libertes bets'u nats'edé hoʔa hıle Nıh k'e yatı nedhé bet'a sehóʔa*, s 25. I hulta k'e ʔejá yatı nedhe Loi constitutionnelle hots'ı, 1982, B k'e bore'tı Loi sur le Canada 1982 yatı nedhe holı (R.-U.), 1982 nęnę k'é, c 11.

15 Yısi Hochogh Ba ʔełıgıdh Dene deltth'ı, ʔası ghá yatı Dene ʔeła deltth'ı T'ąt'u begharé ʔası k'enats'edé ʔeyı chu ʔejá Yısi Hochogh T'a ʔası dalısı, *Témoignages yatı hılchu nı*, 1re session t'oho nayajıı nayajıı, 42e ʔejá Yısi Hochogh, Nayajı 93, mars 20 hulta, 2018 nęnę k'e, 1210 (M. Romeo Saganash, Ba ʔełıgıdh Dene ʔejá Abitibi—Baie-James—Nunavik—Eeyou hots'ı).

16 Joyal, 1225 hulta k'e.

17 Joyal, 1115 hulta k'e.

Ku ɔeyi Dene ɔeɓa delthth'ı kots'edı nı ɔedıri ɔek'ech'a Dene ɔejɔ Yısi Hochogh Ba ɔeɓıgıdh Dene delthth'ı Denededıjne yatı t'oreɔá ha. Yatı 13(2) hulta nıh bɔnı yatı nedhé holı Déclaration des Nations Unies sur les droits des peuples Denededıjne (DNUDPA) hulyé k'é bek'e dohódi "Dene t'ok'e naradé sı nıhts'ęn k'oldé Dene xa nıɔá hoɔɔ... Denededıjne Ba nıɔ'a hoɔɔ borıthth'agh chu bek'anóta hoɔɔ, besıyayınyı huto ɔası nodhı de beɓ hoɔɔ, t'oho losı ɔeyer nınydhıer dé Deneyatı k'e yatı ba nıɔ'a hoɔɔ berıthth'agh ha chu honeıı bets'edı walı sı Bası."¹⁸ ku novembre 2010 neņę k'é, Canada yatı theftsı nı ɔedıri yatı DNUDPA ¹⁹ ts'erenı dadı nı ɔeyer hu mai 2016 neņę k'é, k'olderé nedhe ministre Denededıjne chu Nord ha k'olde t'a ɔası daıtsı Denededıjne ha k'older hadı hu "Canada dıhıy nınydhıer hı ɔeyı yatı ts'erenı sı ɔedı nıdhęn hılé sı yeghı."²⁰

ɔası hoé hoɔɔ 13 hulta k'é ɔedıri Commission de véritié chu réconciliation Dene ɔeɓa delthth'ı sughuá ha nadanetaı bets'ı yatı nedhe holı hots'ı bek'e ɔahódi hu Denededıjne yatıé bek'anóta hoɔɔ.²¹ Ku décembre 2015 neņę k'e, Canada hots'ı nıhts'ęn koldé horelyı ɔeyı t'a yatı holı ts'erenı dadı sı chu t'a yatı holı sı k'oreɔá ha t'a hoé hoɔɔ.²² Ku mai 2018 neņę k'e, ɔedıri Yısi Hochogh Ba ɔeɓıgıdh Dene delthth'ı taghé ts'ęn ɔedıri ɔerıht'ıs k'eyatı hudher hu hut'ır nı Bill C-262 ɔerıht'ıs nedhé k'ı, ɔeyı ɔa ɔedıri yatı nedhe Loi visant à assurer l'harmonie des lois fédérales avec la Déclaration des Nations Unies sur les droits des peuples Denededıjne bek'anotaı ha ɔerıht'ıs nedhé holı nı. Ku ɔedıri ɔerıht'ıs nedhé k'ı Canada hots'ı nıhts'ęn koldé t'a ɔa nıh k'e sehoɔɔ k'enadé Canada ɔedıri DNUDPA yatı nedhé hel.

18 Saganash, 1210 hulta.

19 Denededıjne chu Northern k'olde T'a ɔası daıtsı Canada Denenededıjne xa k'oldé beyatıe Canada hots'ı nıh ts'ęn k'oldé , [Canada t'a yatı theftsı ɔedıri Déclaration des Nations Unies sur les droits des peuples Denededıjne Denededıjne k'anota ha yatı nedhé holı sı hots'ı](#), 12 novembre 2010 neņę k'é.

20 Denededıjne ɔeyı chu Nord ha k'olde T'a ɔası daıtsı Canada bets'ı Dene haradı hu, [Canada hotıe degharé ɔedıre yatıé ts'erenı Déclaration des Nations Unies sur les droits des peuples Denededıjne t'a holı nııı hots'ı](#), 10 mai 2016 neņę k'e.

21 Ku ɔedıri Commission de vérité chu réconciliation Dene ɔeɓa delthth'ı sughuá ha nadanetaı ɔejɔ Canada k'eyaghé, [Commission de véritié chu réconciliation Dene ɔeɓa delthth'ı sughuá ha nadanetaı Canada hobası: Appels à l'action t'at'u ɔası hoé hoɔɔ](#), 2012.

22 [K'oldere Nedhé premier ministre ɔedıri yatı nedhé theftsı nı Commission de vérité chu réconciliation hobası](#), 15 hulta décembre 2015 neņę k'e.

C. Ku t'at'u ʔediri yati bet'oreʔá chu beghaladá ha ʔejā Yisi Hochogh Ba ʔehgīdh Dene deĻth'i hel

Ku ʔediri t'a begharé ʔasi hoĻé chu k'enats'edé Stʔeyi chuing *Règlement* yati hulyé k'ı ʔejā Yisi Hochogh Ba ʔehgīdh Dene deĻth'i k'ı t'a yati k'anotá datedhé huĻ, t'at'u bet'oreʔá chu bet'a yati Bası ʔejā Yisi Hochogh chu Dene ʔeĀ deĻth'i. Ku ʔediri sı ʔeyi k'ı:

- Ku t'ā bet'esi ʔasi ghā yati ts'énĵ chu t'ā bet'esi ʔasi ghā yati baĻt'u t'ā Dene ʔeĀ deĻth'i horelyu Dene hobebá t'a yati t'oredhi sı yeritth'agh hoʔā t'a yati k'anotá sı t'ā bet'esi yati det'al hīlé sı bası (ʔasi ghā yati *Règlement* ku ʔediri yati bası sı 7(2) hulta k'ı);
- Ku t'a yatirihth'is hoĻé sı baĻt'u t'a yati k'anóta yati ʔa det'is hoʔā ʔejā Yisi Hochogh (ʔasi ghā yati *Règlement* ku ʔediri yati bası sı 32(4) hulta k'ı); ʔeyi chu
- Yati t'a naīlná ha hoĻ de t'ā nats'ēn naĻnā dé BāĻai yati huto Tthot'ĵne yati ʔa bek'e yati hoʔā (ʔasi ghā yati *Règlement* kue ʔediri yati Bası 65 hulta k'ı).

Ku ʔeyi heĻ, ʔerihth'is ʔa yati hoĻ dé petitions hulyé, ʔeĀduĵne yati ʔa hoĻé ʔesot'éle sı BāĻai huto Tthot'ĵne yatié ʔaīlé dekulı t'a yati det'is sı ʔĵaghe t'a yati k'anota ʔa det'is dé.²³

Kulı, ʔediri nahıyé yatié ʔasi ghā yati *Règlement* yé ʔasorádılé t'a yati t'oreʔá BāĻai huto Tthot'ĵne yati ʔa ʔejā Yisi Hochogh t'oho ʔasi ghā dayatı dé. Ku ʔeyer t'āghe hudher hú nānı Dene ʔeĻ'ech'a yatié ʔas dayatı hija hotthé Tthot'ĵne huto BāĻai hu't'a nı kulı nānı Bayatie t'odoreĻa hija, kulı bet'a hotie ʔasie hogheda ha horena ghonĵ t'a ʔerihth'is k'onĵ chu hoĻe hoʔā ʔejā Yisi Hochogh.²⁴

ʔediri dzĵné 15 hulta k'é janvier 1959 neĵé k'é, Dene yati k'eyati ʔa ası kets'ĵdél nı ʔejā Yisi Hochogh Ba ʔehgīdh Dene deĻth'i hobeheĻ, ku ʔeyi bek'ĵnĵ ʔejā Yisi Hochogh ʔeyi bası ʔēn danĵdhĵ nı 1958 neĵé k'é. Ku horelyu yuné honet'ĵ hadé ʔediri 1867 hots'ĵ 1959 hots'ēn, k'asĵēnē 92 neĵé hudhér, t'ā Dene ʔĵaghe hu't'a yati ʔa dayatı hoĻā beĻ ʔasi ghā yaĵtı bedĵ nı ʔeĀduĵne yati t'oreĻahılé nĵdé ʔejā Yisi Hochogh horelyu t'ā Dene ʔeĀ deĻth'i t'ok'é t'a yati t'orĵdher ʔeyi Dene beyati hīlé nĵdé bedĵ nodher nı. Ba ʔehgīdh Dene t'ā Dene ʔeĀ

23 Marc Bosc chu ʔeyi chu André Gagnon, éd., "[Lignes directrices sur les pétitions t'a begharé ʔediri Ļat'e ʔerihth'is hoĻé](#)," chapitre t'ok'e deĻt'is 22 hulta ʔejā Yisi Hochogh Ba ʔehgīdh Dene deĻth'i *T'at'u ʔasi hoĻé chu Beghalahedá ʔedirıb ası*, 3e éd., Yisi Hochogh Ba ʔehgīdh Dene deĻth'i yegharé ʔasi k'endaré, Ottawa ts'ēn, 2017 neĵé k'é.

24 Marc Bosc ʔeyi chu ʔeyi chu André Gagnon, éd., "[Protocole des interventions t'at'u yaĵtı gharé](#)," chapitre 13 in *Yisi Hochogh Ba ʔehgīdh Dene deĻth'i procédure t'at'u ʔasi hoĻé chu usage begharé ʔeghaladá k'é*.

dełtth'ı horelyy k'ajęne k'odanjdhęn Dene ęeją Yısı Hochogh dełtth'ı de ęedjnę xare ęası hodoghonę ba hoęą la kuli t'oho Dene ęeła yati ęa yałtı de beba horena fı ęeją Yısı Hochogh Bąłai huto Tthot'jne hile ęa yati dé.

ęa dırı zaa juin 2017 k'é ęedırı Dene yati thełtsj nj, t'ą Dene Bet'esi ęası ghą yati ęeją Yısı Hochogh Dene dayalı hodorełęh dé bek'anotá hoęą t'oho ęeją Winnipeg-Centre hots'j Dene ęesódı hu bek'oret'á hoęą nj.²⁵

Ku ęeyı hel hu ęedırı juin 2017 neęę t'ą Dene Bet'esi ęası ghą yati taghé hots'ęn ęeyı Dene yati daręą nę t'oho ęası ghą yati húk'é ęeją Yısı Hochogh t'ą Dene ęełádųne yati t'orełą ha horełęh dé. Ku ęeyı ęedırı nj:

8 hultá décembre 1964 neęę k'é: ęeyı dzjne k'é nąńı Dene ęeyer Yısı Greek chu latin yati ęa yahjńtı nj, t'ą Bet'esi ęası ghą yati nezj hu Dene ęeyı yati “ęełádųne yati ęa yati hijá dé bet'a honjłá ghónj ęeją Yısı Hochogh Dene ęełedarıtt'agh hailé ęá” ęeją Dene dełtth'ı t'a. yati bek'anóta ęa dayalı hılé dé.²⁶

12 chu 13 hultá juin 1995 neęę k'é: T'ą Dene Yati hoghełnj t'atá bozelker nj ęedłat'u ęełk'ech'a yati t'oreęá hará ęeją Yısı Hochogh Bąłai chu Tthot'jne yati datedhé. Ku horelyy Dene harałnj hu ęedırı t'a yati ęası ghą yati *Ręglement* hulyé sı t'ą Dene ęełk'ech'a yati t'orełą hodorełęh ęeją Yısı Hochogh beba hoęąsı ęjła kuli yati dué dełt'ıs hılé ęá.²⁷ ęeyı k'jnę dzjne hu, t'ą Dene bet'esi ęası ghą yati ęeją Yısı Hochogh t'ą beyatié t'orjłther k'ı Dene hel Tthot'jne huto Bąłai yati ęa horełker chu yati ęesqt'ele husą hets'edı nj.²⁸

Ku t'ahą hots'j nąńı Dene Yısı dayalı hijá t'oho ęası nodhı bası ęeją Yısı Hochogh chu t'ą Dene ęeła dełtth'ı sı ęełádųne yati ęa Bąłai chu Tthot'jne hılé de, t'a. yati dełt'ıs²⁹ k'e ęahodı hu ęeyı Dene ęełk'ech'a yati t'orjłther dełt'ıs ha. Ku ęeyı Dene hotthé ęerıht'ıs thełtsj dé t'adı sı bası beba Tthot'jne chu Bąłai yati ęa dełt'ıs ha ęeją t'ok'e ęerıht'ıs k'onj heł t'ął'u Dene xa thela ęedırı Direction des publications parlementaires hulyé sı ęeyı k'ı, t'a yati Bąłai huto Tthot'jne yati ęa holj sı ęeyı k'onj há chu boreł'j ha. Ku ęeyı net'j hadé ęedırı Dene Winnipeg-Centre hots'j ęena yati ęa yaghjńtı nj 4 hulta mai 2017 neęę k'é ęedırı yati bek'jnę njt'ą nj t'a ęerıht'ıs k'é:

25 ęeją Canada Yısı Hochogh Ba ęełıgdh Dene dełtth'ı bebası holj nj, [Débats Dene ęeła dayalı huk'é](#), 20 hulta juin 2017 neęę k'é.

26 Yısı Hochogh Ba ęełıgdh Dene dełtth'ı, [ęeła dayalı](#), 8 hultá décembre 1964 neęę k'é.

27 Yısı Hochogh Ba ęełıgdh Dene dełtth'ı, [Débats t'a ęeła dayalı](#), 12 hulta juin 1995 neęę k'é.

28 Yısı Hochogh Ba ęełıgdh Dene dełtth'ı, [Débats t'a ęeła dayalı](#), 13 juin 1995.

29 Ku horelyy t'ahodı k'ı dełt'ıs nj yati t'ohodı k'é ęeją Yısı Hochogh Ba ęełıgdh Dene dełtth'ı ha hoęąsı ęeją Yısı Hochogh Ba ęełıgdh Dene dełtth'ı t'a ghą dayalı k'ı, ęeyı chu t'a yati dełt'ıs ęası nodher Bası tth'ı heł holj sı ęeją Yısı Hochogh Dene ęeła dełtth'ıs k'ı *Tęmoignages yati hılchu nj yati hılchu nj yati t'anodher sı ghą holj sı*.

[ku ʔeyi Dene t'a yaghjfti k'í ʔena beyatié ʔa yaghjfti nj:]

Ku ʔłą hutó Dene Balaı huto Tthot'jne yati ʔa yaghjftilé chu t'adı sı ghá ʔerith'is thełtsjłé de, t'adı sı t'ok'e yati k'onj sı k'e boret'jhalé ʔeyi heł ʔedırı yati begá njt'a sı t'adı sı bası:

[ʔedırı Dene ʔena yati ʔa yaghjfti.]

D. Ku honezí t'ok'e Ba ʔełigidh Dene kuę dahóla Denedédłine yati t'odórelzá dıhı

i. Sénat du Canada T'a yudaghé deltt'h'ı hots'ı

Avril 2008 neņę k'e, ʔedırı Dene ʔası ghá yati Sénat hobası Dene ʔeła deltt'h'ı t'at'u ʔası hołé chu t'a gharé bek'enats'edé chu t'a Dene xa hoʔası ʔejá ʔejá Yisi Hochogh Yisi Hochogh Hotená chu ʔeł'ech'a Denedédłine yatie ʔa yati ha dayénjłnjł nj ʔejá Yisi t'ok'e Sénat Yedaghá Dene deltt'h'ı hobebá. Ku ʔeyi ʔerith'is holj 14 hulta k'e mai 2008 neņę, ʔejá Dene ʔeła deltt'h'ı yek'orjka nj ʔejá Dene Yedaghé deltt'h'ı t'oho losı beyatie t'oreła hodorełnjł dé Ba njt'a hoʔa hotthe Dene yati k'e yati ha sehújá dé.³⁰ ʔeyer hu t'a Dene ʔeła deltt'h'ı yati dathelstj nj t'at'u ʔeyi hołé ha ts'ethjyę ʔeyer hots'ęn ts'edél ha Denedédłine yatie t'orezá ʔejá t'ok'e Senate Yedaghé Dene deltt'h'ı sı ba:

- Ku, t'atthé hu Dene ʔeła deltt'h'ı k'ı ʔedırı yati thełtsj nj Hotena Inuktitut yatié ʔa – Dene yet'a dayaltı hadé - Ba njt'a hoʔa.
- Ku na nınjdher hadé, t'a Dene ʔeła deltt'h'ı haradı hu honezí Dene ʔejá Sénat Dene ʔeła deltt'h'ı k'ı ba njt'a hoʔa beyatié Denedédłine yatié t'odórelzá dé ʔedıre Sénat ʔası ghá yati Dene ʔeła deltt'h'ı t'a k'oldé łue chu Tuchogh xa t'a k'oldé hobehel.
- Ku taghé nınjdher hadé, ʔełotsele hudher hú t'a Dene Hotená Inuktitut yatié ʔa dayajtı hudher hu, ʔedırı Dene ʔeła deltt'h'ı hotthé ʔası daltsı ha danjdı nj ʔejá au Sénat Yedaghé Dene deltt'h'ı t'at'u bek'ets'idél ha Denedédłine yatie t'oredhı ha t'ok'e deltt'h'ı honaré.

ʔeyi Dene ʔeła deltt'h'ı ʔedırı ʔası k'aʔı ha k'odorelyę nj ʔası hołé hadé ʔeyi hobası Dene łá Denedédłine yatie ʔa dayatıhılé chu dayerıtt'h'aghılé tt'h'ı á. ʔedırı hottheré sı, t'at'u yati

30 Canada bet'sj Sénat Yedaghé Dene deltt'h'ı, [T'a Sıłaqhe ʔerıht'is nedhé holj ʔedırı Dene ʔeła deltt'h'ı t'at'u ʔejá Yisi Hochogh](#), 2e session t'oho nayajtı, 39e hulta ʔejá Yisi Hochogh, 9 hulta avril 2008 neņę k'é.

chu k'oldé gouvernement du territoire hots'j.³⁸ ʔeyi yati nedhé loi hots'j k'ı t'a ʔełk'ech'a yati hułı sı ʔejá yudá T.N.-O. ts'ęn Dene naradé sı beyatié k'onı hoʔa ʔa ʔeyi Denedédłine hobeba nuł'a nj.

T'a łotá yati bek'anóta loi ʔedıri ʔerıht'is nedhé t'a taghé Denedédłine haralʔa beyatié k'esj: Dene hu, Hotená Inuits chu ʔena Algonquins/Cris ts'jıʔané Dene. Solaghé t'a Dene yatié ʔa hadé Denesųłine Chipewyan, Gwich'in Dęngęth Dene, esclave du Nord Sas tue chogh hot'jne, esclave du Sud Desnaré hot'jne chu Łjchaghé Dene Tłjchq Yatıi. Ku t'a taghé Hotená Inuit yati hadé ʔeyi k'ı Inuinnaqtun, Inuktitut chu Inuvialuktun sı. Ku ʔena ts'jıʔané algonquienne hulyé k'ı ʔeyi Cree sí.

Ku ʔeyi ʔerıht'is nedhé ʔası hoghédı bası loi dé, t'a losı Dene beyatié t'orełá horełjnh dé Ba hoʔası t'ok'e Ba ʔełıgıdh Dene Ba t'ok'e deltth'ı Yısı dayalı hodorełjnh dé; horelyu t'a yati bet'a ʔası k'enats'edé sı yati holı sı Bałai chu Tthot'jne yati ʔa det'is hoʔa ʔeyi t'a K'olderé commissaire hulyé chu k'oldé ha deltth'ı conseil exécutif hulyé k'ı t'a honezí yati k'anotá sı ʔa det'is hodorełjnh dé horeké ʔa ʔerıht'is hołé hoʔa. Ku ʔeyi datedhé, t'oho Ba ʔełıgıdh Dene deltth'ı dé t'aradı sı beyatie ditth'agho hoʔa beyatié k'é ʔełk'ech'a yati t'a ʔełk'jnh ba nuł'a hoʔa ʔeyer dé horelyu ʔełk'esı Ba hoʔa beyatié darıtt'agh ha. Ku t'a ghá nayajı yati dıtt'agh horıjnh dé neba hoʔası horjke ha neba hołé ha.

T'ok'e T.N.-O. Ba ʔełıgıdh Dene deltth'ı taghe Dene yati Yısı holá sı hok'et'a taghé yati ditth'agh ha ʔeyer Yısı. Dzirata dınełt'u Dene ʔełıgıdh sı kuli Łjchaghé Tłjchq Yatıi hoket'a ditth'agh sı dułı t'a bet'esı nayati ʔeyi beyatie á. Ku honezí hadé tınj beyatie t'odorełá ʔejá Dene ʔeła deltth'ı heł.³⁹

Ku ʔedıri ʔası hoghedı hobası hadé, t'oho ʔası honıdhı ts'ęn tth'u, t'a Dene bet'esı ʔası ghet'el Ba ʔełıgıdh Dene hodoreke fı t'a ʔası t'orełá horełjnh t'oho ʔası ghá yati nułı ts'ęn tth'u beyatié t'oreła huto ʔası horełjnh de ha. Ku ʔeyi yati k'anota k'e taghe ʔası ʔa beba nuł'a ha.⁴⁰

1. ʔedıri bet'orełá sı: ʔeyi Dene yati hełtı fı, Tthot'jne yati seba horená huto yası distth'agh huto seba horenáhlé hené kuli seyatie ʔa yası horesjnh ha

38 Steven Nitah, ['Un territoire ʔja Neņę aux voix multiples Yatı Ła,'](#) *Canada nask'athe ʔejá Yısı Hochogh Revue ʔerıht'is holı*, Vol. 25, No. 3, 2002 neņę k'é.

39 Ku yuwé Yısı Hochogh Ba ʔełıgıdh Dene deltth'ı, t'at'u ʔası k'enádé yati ʔejá Yısı Hochogh ʔası hołé dé, [Témoignages yatı hıłchu nj](#), 1re session t'oho nayajı, 42e hulta ʔejá Yısı Hochogh, Nayajı 95 nayajı, mars 27 hulta, 2018 neņę k'é, 1235 (Mme Danielle Mager, Territoires du Nord-Ouest Ba ʔełıgıdh t'ok'e deltth'ı Yudá neņę Ba ʔełıgıdh Dene kuę hots'j).

40 Mager, 1235; Territoires du Nord-Ouest Ba ʔełıgıdh Dene t'ok'e deltth'ı Yudá Neņę Ba ʔełıgıdh Dene Kuę, [18th Ba ʔełıgıdh t'ok'e deltth'ı Northwest Territories hots'ęn Yudá Neņę Ba ʔełıgıdh Dene Kuę - Ba ʔełıgıdh Dene ʔerıht'is t'a beghare ʔası k'enáde.](#)

ku t'a yatı nedhe beghare ʔeghadalna t'a Ba ʔeĪgidh Dene t'ok'e deĻtth'ı horelyu ʔerıht'ıs hoġe hoʔĀ Tthot'ıne chu Baġıı yatı ʔa, ku Hotená yatıe Inuktitut Bası nozeʔıh deʔĀ t'oho ʔerıht'ıs daġıya hııdu. Nunavut Hotena neņe bets'ı t'a k'oldé ʔeĒa deĻtth'ı commissaire du conseil exécutif hots'ı t'oho losı Inuit Hotena yatıe ʔa ʔası det'ıs horeġıh de yoreke gharé bek'enats'edé sı.

Dene yatı k'eyaġı t'oho bet'oreʔá Hotena yatıe t'oreʔá dé (Inuktitut chu Inuinnaqtun yatı ʔá) ʔey chu Tthot'ıne bet'oreʔa sı t'oho ʔejĀ t'ok'e Yısı ʔası ghĀ dayatı kuġ t'atthe bedaharetġ hots'ı 1 hulta avril 1999 neņe k'e.⁴³

T'a begharé ʔası ghĀ nadayatı yatı nedhé t'ok'e *Ba ʔeĪgidh Dene t'ok'e deĻtth'ı Nunavut* Hotena hobebası hadé t'ġt'u ʔerıht'ıs hoġé beyatıe ʔá. Ministre T'ġ k'olderé dé, t'oho tsamba nedhé ghĀ yatı chu t'oho ʔası nailná ha yatı horleyu ʔeyı yatıé t'a bek'anota sı ʔa selyé hoʔĀ ʔejĀ Nunavut Hotena neņe k'eyaghé xa. Ku ʔejĀ Nunavut Hotena bebası k'oldere nedhe bechelekuı ʔası daġtı de Dene Ba ʔeĪgidh Dene t'ok'e deĻtth'ı Ba hadé, t'ġt'u ʔası hoġe duġı k'asjēne horelyu ʔerıht'ıs Ba ʔeĪgidh Dene représentants hulye t'ok'e ʔeĒa deĻtth'ı t'a nadayatı sı Hotena chu Tthot'ıne yatı ʔa selyé sı.⁴⁴ T'oho ʔerıht'ıs hoġ de ʔıġaghe yatıe ʔa daġıyé ʔesot'ele sı, bek'ııı bek'e yatı hoġe hadé. T'ok'e Ba ʔeĪgidh Dene hots'ı ʔerıht'ıs hansard de l'Assemblée *dzıne dıġt'u t'ahodı begġ ʔerıht'ıs selyé* Hoġé k'ı baġt'u Hotena Inuktitut chu Tthot'ıne ʔa selye sı ʔejĀ Ba ʔeĪgidh t'ok'e deĻtth'ı sı ku t'oho nadayatı de ʔeġk'ech'a yatı t'oreʔá sı (Inuktitut, Inuinnaqtun chu Tthot'ıne yatı ʔá). TV k'e ʔası net'ı de nayatı hobası t'ahodı sı bek'e Dene yatı k'eyaġı huġı sı t'a Dene ʔeĒa deĻtth'ı t'a ʔeġk'ech'a nayatı sı begġ.⁴⁵

Nunavut bets'ı Ba ʔeĪgidh Dene ʔeĒa deĻtth'ı nıııı ʔıġaghe yatıe ʔa dayatı hu nııı nats'ēı dayatı ʔedırı députés Ba ʔeĪgidh Dene k'ı. Ku ʔedırı ha Dene ʔeĒa deĻtth'ı nuhehel kohodı 20% hanett'e Ba ʔeĪgidh Dene députés ıġaghe yatıe t'odoreġa hut'a Tthot'ıne dayatı, 10% hulta Hotena dayatı, ku honesı hadé 70% nake yatı ʔa dayatı Tthot'ıne chu beyatıé t'a.⁴⁶ ʔeyı ʔá duġı, Dene yatı k'eyaġı de Hotena yatı chu Tthot'ıne bet'oreʔá sı t'oho Ba ʔeĪgidh Dene t'ok'e deĻtth'ı dé ʔeyı hotıé ʔeĒedarıtt'agh ha honıdhēı ʔá.⁴⁷ Duġı ʔedırı beghare yatı hoghedı LLON députés ba hoʔĀ sı t'a losı yatı ʔa yaġı ha horeġıh de Beyatıe hutó

43 Ku ʔejĀ Yısı Hochogh Ba ʔeĪgidh Dene deĻtth'ı, t'a ʔası ghĀ dayatı hadé ʔeyer Dene ʔeĒa deĻtth'ı t'a ʔası beghare hoġé ʔejĀ Yısı Hochogh t'a ʔası daġtı sı, *Témoignages yatı hııııı nj*, 1re session t'oho nayatı t'oho nayatı, 42e ʔejĀ Yısı Hochogh, t'a nayatı hulta 96, avril 17 hulta, 2018 neņe k'e, 1115 (M. John Quirke, Nunavut Ba ʔeĪgidh Dene t'ok'e deĻtth'ı hots'ı Dene).

44 ʔedırı yatı ʔeġgharıġıya k'ı Hotena ha k'oldé Nunavut bets'ı Ba ʔeĪgidh Dene t'ok'e deĻtth'ı hots'ı Dene nehets'edarııı sı ʔedırı yat hoġé ha.

45 *Ibid.*

46 Quirke, 1110 chu 1115 hulta.

47 Quirke, 1115 hulta.

Tthot’jine huto Bałai ɔa t’oho ɔasi gha yati huk’é, Dene yati k’eyaltı Dene heł ha hoɔɔ hailé sı dıhıñ.

Dene yati k’eyaltı ha hoɔɔı naké bebá hoɔɔ t’ok’e ɔeyı Dene dayaltı dełthh’ı Dene yati k’e yati dé: Inuinnaqtun–Tthot’jine ɔılaghe Yısı theda hu Hotena Inuktitut–Tthot’jine yegá thedá. Ku hotthe ts’ęn tth’u ɔefadıne yati ɔa yati ha k’ojá dé beba sehudé sı hotthe t’a yati sı beba Dene yati k’eyaltı Dene hulɔá, ɔeyer dé Tthot’jine t’esi Dene yati sı.⁴⁸

Ku t’á k’oldé bechelekuı naradé Hotena Nunavut hots’ı haradí sı t’oho Dene yati k’eyaltı dé nak’é horená fı t’a yatié t’oreɔá hoBası doɔɔsı Dene ıı hılé ɔa Dene yati k’edayaltı ha Hotena hu Tthot’jine chu Bałai yati ɔá. Ku ɔejá Ba ɔefıgıdh kuę législatıve ɔedırı ɔerıht’ıs kuę nedhé Collège de l’Arctique du Nunavut hel Dene yati k’e yaltı Dene hodóneltęn ha nıñıɔá sı t’ok’e Dene yati k’eyaltı Dene beyatié Inuit yatié, Tthot’jine chu Bałai yati ɔá.⁴⁹

iv. Yukon ts’ęn Ba ɔefıgıdh Dene t’ok’e dełthh’ı t’á Ba ɔefıgıdh dene hots’ı

Ku ɔejá 3(1) hulta yudá Loi nıhts’ęn k’oldé bets’ı *Yatié Yukon hoghedı ha*⁵⁰ (LLY) ɔedırı yati hogheıñ sı, Tthot’jine chu Bałai hu, hutó t’a ɔeyer honaré Denedédıñe Yukon ts’en naradé t’a yati t’odorełɔa sı t’ok’é Ba ɔefıgıdh t’ok’e dełthh’ı Yısı Ba hoɔɔsı.⁵¹ Ku ɔejá yati det’ıs k’é 3(2) hulta ɔedırı yati hoghedı LLY k’é, t’á Ba ɔefıgıdh Dene t’ok’e dełthh’ı hutó t’oho Dene ɔela dełthh’ı, t’á Dene Ba ɔefıgıdh t’ok’e dełthh’ı yeghorıɔá dé, t’a ɔasi gha yaghıtı sı t’ok’e Ba ɔefıgıdh t’ok’e dełthh’ı hots’ı bets’ı yati hołé ha hoɔɔ ɔefk’ech’a yati ɔa ɔeyer honaré hots’ı, *hansard nayatı hots’ı t’a yati holı*.

Ku dıhı, t’á Ba ɔefıgıdh Dene t’ok’e dełthh’ı Dene yati k’eyaltı Dene dełthh’ıhılé sı t’ok’e Dene ɔela dełthh’ı Yısı. Ku ɔalı betatedhé hadé t’a yati k’oñı hadé ɔejá Ba ɔefıgıdh Dene t’ok’e dełthh’ı hots’ı ɔerıht’ıs hołé hadé Tthot’jine yati ɔa hut’a sı ɔejá Ba ɔefıgıdh t’ok’e dełthh’ı ɔalı yati holı hılé ɔedırı yati 3(2) hulta LLY gharé ɔasi hołé ha dıhıñ.

Ku t’á ɔerıht’ıs dıhıñ ɔejá Yısı Hochogh ɔasi k’enats’edé ɔejá Ba ɔefıgıdh Dene t’ok’e dełthh’ı t’a yati bek’anotá ɔa yaltı horełıñ de Ba hoɔɔsı ɔejá Yısı t’ok’e dełthh’ı sı. Kuli t’á Dene ɔejá ts’eranı t’ok’e Ba ɔefıgıdh t’ok’e dełthh’ı ɔedırı doradí sı t’ok’e ɔejá Ba ɔefıgıdh Dene t’ok’e dełthh’ı t’oho ɔefk’ech’a yati ɔejá Ba ɔefıgıdh t’ok’e dełthh’ı sı t’á Dene ɔeyı sı

48 *ibid.*

49 Quirke, 1120 hutlá.

50 *Loi Yati boghedı ha ɔerıht’ıs nedhé*, RSY 2002 neñę, c. 133 hultá k’é.

51 ɔejá Yısı Hochogh t’ok’e Ba ɔefıgıdh Dene dełthh’ı, Dene ɔela dełthh’ı sı t’at’u ɔasi het’el ɔejá Yısı Hochogh t’a ɔasi k’enats’edé sı, *Témoignages yati hulchu nj*, 1e session t’oho nayatı, 42e ɔejá Yısı Hochogh, Nayatı 95 hulta, mars 27 hulta, 2018 neñę, 1240 hulta (M. Floyd McCormick, Yukon hot’sı Ba ɔefıgıdh Dene t’ok’e dełthh’ı hots’ı).

dałtsí sɪ heł ɫimarshɪ betʂ'ɪ sɪ bet'a ʔełk'ech'a yati ʔa erith'is hegā ha ʔediri 3(2) hulta yati ghare ʔediri LLY ʔerih't'is nedhé ʔá.

Ku ʔediri yati 4 hulta gharé ʔediri yati nedhe LLY betʂ'ɪ hadé, yati nedhé huto ʔasi hoghedɪ ha yati holj dé ʔejā Ba ʔeġidh t'ok'e delth'i bet'esi húł'ir dé Tthot'jne chu Balaɪ yati ʔa hołé hoʔā.

v. ʔejā Yisi Hochogh hots'ɪ Ba ʔeġidh Dene kuę hoBasí écosais

Tu chogh nask'athé neņę ts'ęn écosais Dene betʂ'ɪ t'ok'e Yisi Hochogh ʔasi k'enadé dé Tthot'jne yati ʔa dayaltɪ sɪ ʔejā Yisi Hochogh ʔasi k'enadé dé, kulɪ naņj beyatié gaélique ʔa dayaltɪ hodorełj de ba hoʔası, ʔeyɪ chu honesi t'a yati hųł ʔa dayaltɪ de ba hoʔası, t'ā Bet'esi ʔasi ghā yati yek'orjā dé. Ku duhųn ʔeyer nadene beyatie t'odorełá sɪ ʔejā gaélique Yisi Hochogh Dene delth'i gaélique yatié hohęrjshyā sɪ.⁵²

Ku ʔeyɪ beyatié *Gaelic hulyé sɪ (Scotland ʔeyɪ chu Tu chogh nask'athe hots'ęn hoʔā) Act ʔerith'is nedhé 2005 neņę k'e holj* ʔeyɪ k'e ʔahodɪ hu gaélique yatie k'í bek'anóta ttheré sɪ Écosse ʔeyɪ chu ts'ęn. Ku ʔeyɪ honesi hadé t'ā losɪ yati k'enadé dé ba hoʔası yet'a ʔasi k'enadé ha ʔediri gaélique yati ghā ʔasi hołé dé, ʔeyɪ t'a t'oho yunadhé langue yatié bet'a natser nadłj ha netthɪh ch'á.⁵³ Gaélique ghā yati hoghedɪ ha ʔerih't'is k'e t'a ʔerih't'is beyatié ʔa selyé gaélique yatié ʔa bek'e kohódɪ sɪ, ʔeyɪ chu t'ā Dene députés Dene k'í t'oho beyatié gaélique t'odorełá ha t'oho ʔasi ghā dayaltɪ dé, hotthe horeké ʔa Ba nųt'a dé t'ok'e ʔejā Dene ʔeĀa delth'is, ʔeyɪ chu t'ā Dene bet'esi ʔasi ghā yati ʔęn henj dé (Dene ʔeĀa delth'i ha t'a Dene bet'esi ʔasi ghā yati helj sɪ).

Ku t'axā ʔjāghe hutó Dene nalé yałtɪ ha Ba nųt'ā dé ʔejā Yisi Hochogh, ʔasi ghā yati horełj de beyatié gaélique ʔa yałtɪ ʔesqt'ele hotthé bebá nųt'ā dé. Hotthe nake dzeráta Dene ha hoʔası ʔeyer Dene nalé yałtɪ ha horełj de gaélique yati ʔa yałtɪ ha beba Dene yati k'eyaltɪ

52 Dene betʂ'ɪ ʔejā Yisi Hochogh Rule 7.1.1 hulta beghare ʔasi hołé l'Écosse. Bets'ɪ Yisi Hochogh Ba ʔeġidh Dene delth'i, t'a ʔejā Dene ʔeĀa delth'i t'āt'u begharé ʔasi k'enats'edé ʔeyɪ chu ʔejā Yisi Hochogh T'a ʔasi dałtsí, *Témoignages yati hılchu nj*, 1re Session t'oho nayajtɪ, 42e ʔejā Yisi Hochogh, Nayajtɪ 101, mai 3 hulta, 2018 neņę k'é, 1145 (Mme Bronwyn Brady, ʔejā Yisi Hochogh hots'ɪ Dene écosais).

53 *Gaelic Yatie (Scotland ʔeyɪ chu Tu chogh nask'athe neņę ts'ęn) Act ʔerih't'is nedhé 2005*, 200 hulta asp 7 hulta.

Dene húlǵá ha.⁵⁴ Gaélique yatie ǵa Dene yati k'e yati chu yati hofé hadé ǵejǵ Yisi Hochogh yeghadalana hadé nahiyé Dene la begharǵlyé ǵeyer Yisi ǵeghadalaná ha.⁵⁵

Ku honezi hadé t'a ǵerihth'is nedhé hofé si ǵediri gaélique yatié ǵa hofé hadé t'ǵ ǵasi hoghehǵ chu t'ǵ bet'esí ǵasi ghet'h'el de t'a ǵerihth'is hofé si beyatié gaélique ǵa hofé ǵesq't'ele si t'ok'e ǵejǵ Dene ǵeǵa delthh'í si chu t'ǵ Dene yets'eraǵ heǵ. Ku t'oho ǵerihth'is nedhé hofé ǵeǵk'ech'a Basí ǵasi nailna huto yati bek'e hofé huto ǵediri gaélique yati ǵa dǵlyé ǵesq't'ele si, ǵeyer dé Tthot'ǵne yatié hofé ha hoǵǵsí. T'oho gaélique yatie t'orǵdher ǵasi ghǵ yati huto nayatí dé, beyatié gaélique yatié tthé nǵt'a si Tthot'ǵne yati ts'ǵn tth'u.⁵⁶

vi. Ts'ekui t'ak'oldere benǵnǵ bets'ǵ Yisi Hochogh Ba ǵeǵidh Dene delthh'í Royaume-Uni

ǵeyer honare ǵǵaghe yati *Welsh yatié hulyé Act bets'ǵ ǵerihth'is nedhé bet'a yati hoghédi 1993 nǵnǵ k'e holǵ*, Royaume-Uni Ts'ekui t'ak'oldere benǵnǵ bet'esí hut'ir ǵejǵ Yisi Hochogh t'ok'e delthh'í, t'oho ǵeyi Welsh Dene ǵasi ghǵ dayatí de Ba hoǵǵsí benǵnǵ Wales ts'ǵn. Ku ǵeyi yatie beghǵrǵt'ǵ nǵ t'ǵt'u *Welsh Yatie bek'anoǵá ha (Wales) Measure t'a begharé hudzai 2011 nǵnǵ k'e*, ǵeyi gharé ǵediri galloise ǵa yati ttheré hulta si anglaise k'eyaghé Dene naradé Ba. Baǵnelt'u yati nedhé ǵediri galloise chu Tthot'ǵne yatié bet'a yati dé ǵejǵ Yisi hochogh ǵasi nailna ha boghedí Galles Dene naradé hobebá.⁵⁷

Ku t'ǵt'u ǵasi ghalada chu hotthé nodher gharé ǵasi hoǵe ǵejǵ Royaume-Uni k'eyaghé. ǵejǵ Yisi Hochogh Ba ǵeǵidh Dene delthh'í Yisi ǵasi ghǵ yati dé Tthot'ǵne yatié ǵa yati hoǵǵ. Ku ǵeyer Dene delthh'í si Ba nǵt'a ǵǵ ǵeǵk'ech'a yatié ǵa dayatí hodorelǵh dé, kuli hotthe t'aradí si Basí hotthe bets'ǵ yati hofé hoǵǵ.⁵⁸

Ku ǵeyi yati begharé ǵasi hoǵe ǵejǵ Yisi Hochogh Ba t'ok'e Ba ǵeǵidh Dene delthh'í t'ǵ lode Dene gallois yatie ǵa dayatí hodorelǵh ǵejǵ Yisi Hochogh t'oho ǵasi ghǵ yati de ba hoǵǵsí, horelyǵ Galles hobasí ǵasi ghǵ nayatí dé. Ku ǵeyi k'esí mars 1 hulta k'e, 2017 nǵnǵ, t'a ǵejǵ

54 Ku bets'ǵ Yisi Hochogh t'a hoǵǵ l'Écosse, [Scottish ǵejǵ Yisi Hochogh t'a Bek'anoǵá yatié Gaelic Beyatie ghǵ t'a ǵerihth'is holǵ 2018-23<2 hulta k'é](#), p. 11 hulta; Yisi Hochogh Ba ǵeǵidh Dene delthh'í, t'ǵ Dene ǵeǵa delthh'í T'ǵt'u begharé ǵasi k'enats'edé chu ǵejǵ Yisi Hochogh t'ǵt'u ǵasi ghǵ nadayatí, [Témoignages yati hilchu nj](#), 1re session t'oho nayatí, 42e ǵejǵ Yisi Hochogh, Nayatí 101, mai 3 hulta, 2018 nǵnǵ, 1130 (Mme Linda Orton, Scottish ǵejǵ Yisi Hochogh hots'ǵ Dene).

55 Orton, 1130 hulta.

56 Dene ǵejǵ Yisi Hochogh t'ok'e hoǵǵ l'Écosse, [Scottish Dene bets'ǵ ǵejǵ Yisi Hochogh t'ǵt'u bet'a hoǵǵ yati nedhe ǵediri Gaelic beyatié t'ǵt'u natser hanalyé ha 2018-23 hulta k'é](#), p. 11 k'é.

57 [Welsh Dene yati t'a begharé hoghédi ha yati nedhe holǵ 1993 nǵnǵ k'e](#), c. 38; [Welsh Dene beyatié \(Wales nǵnǵ k'é\) Measure t'a beghare hudzai 2011](#), 2011 nǵnǵ k'é nawm 1 hulta.

58 Erskine May hulyé: ǵejǵ Yisi Hochogh Practice t'ǵt'u ǵasi hoǵe 24e édition yati holǵ, LNUK, p. 429 hulta k'é.

Yisi Hochogh Dene deltth'i yati beł hut'ir nĵ Tthot'jne yatie t'oreʔa hoʔa ʔejĀ Yisi Hochogh Ba ʔeĪigidh Dene deltth'i ʔasi ghĀ dayafti dé, kulí gallois yatie t'oreʔa ʔesqt'ele t'oho Dene ʔeĀa deltth'is chu gallois chu t'atthere t'ok'é Dene ʔeĀa deltth'i Yisi.⁵⁹ Ku ʔejĀ Yisi Hochogh Dene t'ok'é ʔeĀa deltth'i si, t'ā Dene Bet'esi ʔasi ghĀ yati gallois neņe k'eyaghé, ʔasi ghĀ yati dé Tthot'jne yati ʔa hołé tth'i hoʔa ʔeyer dé t'ā Dene gallois daritth'aghile si yeritth'agh ha ku T'a Dene bet'esi ʔasi ghĀ yati chu t'ā Dene ʔasi hoghełnĵ tth'i beł ha nodhí ʔa. Ku t'a ghĀ yaghĵi ha ʔeritth'is holĵ si gallois yatie tthere hulta si, ʔeyer t'āghé dé Tthot'jne yatie si.⁶⁰

Ku ʔedirí Welsh t'ok'e Dene ʔeĀa deltth'i si k'asĵeņe horelyĵ gallois ts'ĵaņe Dene si sĵlaghe hots'ĵen neł'é. Ĵĵa neņe k'e nah hutó Ĵĵa ʔeĀa deltth'í. Ku yunĵ neņe nayĵti février 2018 neņe, 60% ts'ĵen beyatié ʔa ʔasi ghĀ dayafti nĵ gallois ʔa Dene yati k'eyafti Dene beyatié gallois chu Tthot'jne yatié ʔá.⁶¹

Ku galloises t'a ʔasi hoghodóghelĵ Dene t'a ʔeĀa deltth'i beyatié gallois t'oreĀa ha Ba hoʔasi t'oho losí. Ku duĵĵ Tthot'jne yati t'oreʔa kulí Dene ha hoʔasi beyatie ʔa dayafti hodorełĵ dé kulí transcription yati hılchu nĵ dé Welsh yatie t'oreʔa Ba hoʔasi. Ku t'ā Dene ʔeĀa deltth'is t'a beł Nayĵti 27 hulta k'e mars 2018 neņe k'e nahts'ĵen yati t'orĵdher nĵ gallois yati chu Tthot'jne yati bĀneł'u bet'orĵdher nĵ ʔełk'esi.⁶²

vii. Ba ʔeĪigidh Dene t'ok'e deltth'i ʔedisĵ Territoire du Nord Yutthĵ Dene harálʔá (Australie ts'ĵen)

Ku ʔeyer ts'ĵen Dene naradé Territoire du Nord ts'ĵen ʔĵlaghe yati huĵĵ le bek'anóta ha,⁶³ Tthot'jne yatié ʔa yati si t'ok'e Dene Ba ʔeĪigidh Dene t'ok'e deltth'i si Yisi.⁶⁴ Ku hotthe t'ā losí Dene ʔesódi horełĵ dé T'oke Dene ʔeĀa deltth'í ba hoʔa nĵ ʔejĀ T'oke Dene ʔeĀa

59 Royaume-Uni Ts'ekui t'ak'oldere ʔejĀ Yisi Hochogh t'a ʔasi hołé, [Ba yazılınĵ chu t'at'u hołé: 1 mars 2017 neņe K'é](#), No. 117, p. 3 hulta k'é.

60 *Ibid.*

61 Ku Yisi Hochogh t'ok'e Ba ʔeĪigidh Dene deltth'i Hansard ʔeritth'is ghet'el, Welsh t'ok'e Dene ʔeĀa deltth'i, [Xaiye t'asi Budget tsamba ghĀ yaghĵi Wales hobeba \(K'ambĵ dané deltth'í\)](#), 7 hulta février 2018 neņe, col. 1; BBC News honĵ k'e, [Welsh yatié hotié bet'orĵdher si ʔejĀ Welsh Dene ʔeĀa deltth'í](#), 7 hulta février 2018 neņe k'é.

62 Ku ʔejĀ Yisi Hochogh Ba ʔeĪigidh Dene deltth'i, gallois T'a ʔasi dałsí Dene ʔeĀa deltth'í, [Oral Evidence yati hılchu nĵ yati hılchu nĵ: Prison Dene darĵla kuę Yisi Wales ts'ĵen t'a begĵot'a](#), HC 742, 27 hulta mars 2018 neņe k'é.

63 Yisi Hochogh Ba ʔeĪigidh Dene deltth'i, ʔasi ghĀ yati Dene ʔeĀa deltth'í T'at'u begĵaré ʔasi k'enats'edé ʔeyi chu ʔejĀ Yisi Hochogh T'a ʔasi dałsí, [Témoignages yati hılchu nĵ](#), 1re session t'oho nayĵti, 42e ʔejĀ Yisi Hochogh, Nayĵti 104, mai 23 hulta, 2018 neņe k'é, 1925 (M. Michael Tatham, Ba ʔeĪigidh Dene t'ok'e deltth'i ʔedisĵ Territoire du Nord hots'ĵen).

64 Tatham, 1935 neņe k'é.

deltth'í Yısı. Ku 2016 nęnę k'e, t'a ąası begharé ąası gha yati ąeją Ba ąełıgıdh Dene t'ok'e deltth'ı Territoire du Nord Dene naradé hobeba nuť'a nı Tthot'ıne yati datedhe beyatie ąa dayatı hodorełıgh de ąeją Yısı. Hotthe ts'ęn tth'u Tthot'ıne yati ąa ąerıht'ıs chu t'aradı sı gha sehújá dé. T'ą Dene ąeją ąeła deltth'ı ąedırı yati nıąası. Ku t'ą ąeyı Dene hotthe t'a gha yati sı hotthe ts'ęn tth'u beyatié ąa ąerıht'ıs tth'ı selé hoąą ąeyer dé ąeją Yısı Hochogh registre Tthot'ıne yatie gá det'ıs ha.⁶⁵ Ku 2016 nęnę k'é, ılaghe yatı ąa ąası nalına ha nıť'a nı ąası gha yati Règlement hulyé, ąeyı ąa t'ą losı Dene beyatié ąa yatı horełıgh dé ba nuť'a hoąą hotthe ts'ęn tth'u Tthot'ıne yati ts'eré Tthot'ıne yatı ąa hayłá hılé dekulı.⁶⁶

Ku dıhı Dene yati k'e yati ha Dene hıłıhılé sı t'ok'e ąeją Ba ąełıgıdh Dene t'ok'e deltth'ı bá, ąeyı chu t'oke Dene ąeła deltth'ı Dene yati k'eyatı t'ok'e deltth'ı sı ba hoąą hılé sı.⁶⁷ ąeyı ąa t'ok'e Ba ąełıgıdh Dene deltth'ı dıhı sehénıııąası sı t'ok'e Dene yati k'eyatı k'e Dene deltth'ı ha ąek'ech'a la daťsı ha horelyı Dene xa. Ky ąeyı Dene ąeyer honare Dene yati k'eyatı ha bet'esé hoąası ąeyer Dene ąeła deltth'ı sı hel ąeghadalanaha ąeyer honare hots'ı Dene 17 beyatié ąá.⁶⁸

Horelyı ąeyer honaré nąné hoąá k'ajęnę 100 t'ą Dene naradé sı kęneť'e beyatié hıłı sı ąeyer t'ok'e yutthı Territoire du Nord ts'ęn naradé sı Bası. Ku t'aneť'e Dene naradé hadé k'asjęnę 70,000 hanet'e sı ąedisı yutthı Territoire du Nord naradé ts'ęn (30% hanet'e t'aneť'e Dene naradé hots'ı), ąeyı hots'ı 60% hanet'e beyatie ąa dayatı sı dzıne dąneť'u.⁶⁹ Ku t'a ąek'ech'a yatı 100 Denededııne hobets'ı yatıé hıłı k'ı ıą Dene beyatié ąa dareht'ıs hılé sı ąedisı yutthı Territoire du Nord hots'ęn. Ku t'ok'e Ba ąełıgıdh Dene t'ok'e deltth'ı dıhı ts'ęn ıılaghe Dene Dene hel ghıdá sı t'atthé bonıdher 1974 hots'ı.⁷⁰

65 Ba ąełıgıdh Dene t'ok'e deltth'ı ąedisı yutthı ts'ęn naradé Territoire du Nord hulyé, [ąası gha yati Orders yatı bet'a ąası nailná](#) (t'a dzıne k'e bet'oreąa hajá 21 hulta avril 2016 nęnę k'é); Tatham, 1930.

66 Tatham, 1930 nęnę k'é; ąedırı Ba ąełıgıdh Dene t'ok'e deltth'ı ąedisı yutthı Dene naradé Territoire du Nord hulyé, 13e hulta t'oke Dene ąeła deltth'ı ąası gha yati Règlement yatı t'a bet'a ąası nailná ąeją Yısı t'ok'e Dene ąeła deltth'ı, [ąerıht'ıs nedhe holı 23A \(Speaking Yatié other than Tthot'ıne t'oho ąası gha yati ąeją Ba ąełıgıdh Dene t'ok'e deltth'ı ąedisı yutthı naradé Northern Territory hobebá\)](#).

67 Tatham, 1940.

68 Tatham, 1935 nęnę k'é.

69 Tatham, 1915.

70 Tatham, 1915.

ʔASI BEHAYATIÉ HA HOʔA

A hudzí. Denedédłine t'a beyatié ʔa dayatı Canada nask'athe: yası begħa ʔedırı yatı holı sı dıhı nuhëbá

T'ą Dene ı ʔedırı nabı hadáyaıtı sı t'ok'e ʔejá Dene ʔeła dełtth'ı sı t'ą ghá dayatı hadé t'ąt'u beyatié t'odorełá sı Bası ghá honéga dayatı sı t'ok'é Dene Yısı Hochogh t'ą Ba ʔełıgıdh Dene dełtth'ı t'ąt'u yunısı hu dıhı chu yunadhé t'ąt'u Denedédłine yatıé bet'oredhı ha Canada nask'athé. Ku t'axa hok'enats'edé hadé t'ok'e ʔejá Dene ʔeła dełtth'ı net'ı ha t'ąt'u Denedédłine yatıé t'orıdher walı ʔejá Yısı Hochogh t'ok'é Dene dełtth'ı sı bá, ʔeyı Dene ʔeła dełtth'ı hodánıdhen t'ą Denedédłine beyatié be'toredhı hadé ʔejá Yısı t'ąt'u ʔa horená chu nezı walı sı net'ı hoʔa Canada nask'athé, ʔeyı dıhı hots'ęn net'ı hadé Dene ʔeła dełtth'ı sı ʔeła dełtth'ı ha yenanéde ha t'alyé ha yunadhé xa.

ʔa bonıdhı hadé, t'oho 2016 neęę k'e ʔası hughelta huk'é ʔedırı hulıa, 1,6 million de Canadiens hots'ı Denedédłine hesı dadı nı, ʔeyı hots'ı 260,000 hanett'e haradı hu, seyatié ʔa yası dadı nı.⁷¹ Ku dıhı 58 ʔełk'ech'a Denedédłine yatıé hulı sı Canada nask'athé, ʔeyı k'asjęnę 90 beyatié nadarełyá sı.⁷² Ku ʔedırı yatıé hots'ı hadé, ku ʔeyı hots'ı hadé ʔełk'eta yatı 10,000 Dene ʔası hulı sı beyatié ʔa dayatı: ʔeyı hadé crie yatıé, Dene hu, Innu, Inuktitut Hotená, Ojibway chu oji-crie ʔena yatıé.⁷³

Kulı ʔedırı Dene t'a ʔeła dełtth'ı ʔedırı bel kohódı nı 1940 hots'ı,n Denedédłine hotthé hadayaıtı nı beyatié ʔahót'ı nıdha k'agı hijá dadı nı.⁷⁴ ʔeyı ʔa 1980s hots'ı, t'ą ʔełk'echa' t'oke Dene ʔeła dełtth'ı Denedédłine ha k'oldé Assemblée des Premières Nations hoBası k'asjęnę 18 ʔerıht'ıs hut'ır nı Denedédłine yatıé bek'onı chu netthıth ch'á.⁷⁵ Ku dıhı t'a ʔası hutla gharé yatı holı hadé Denedédłine beyatié ʔa dayatı nıdhá k'agı hajá sı t'ą Denedédłine beyatié k'odorelyá hadé.⁷⁶ Ku dıhı ʔası k'ojá hadé t'ą Denedédłine beyatié ʔa dayatı ʔedırı 2016 neęę k'é 36.7 neęę hudher sı, ʔeyı boghedı hadé lıta neęę bek'e yudá

71 T'ok'e Yısı Hochogh Ba ʔełıgıdh Dene dełtth'ı, ʔedırı yatı Dene ʔeła dełtth'ı t'ąt'u begħaré ʔası k'enats'edé ʔeyı chu ʔejá Yısı Hochogh ʔası k'enaradé Bası, *Témoignages yatı hilchu nı*, 1re session t'oho nayaıtı, 42e ʔejá Yısı Hochogh, Nayaıtı 97, avril 19 hulta, 2018 neęę k'é, 1100 (M. William Fizet, ministère du Patrimoine canadien ʔası Dene ch'alanıe ts'eranı hoBası ha hoʔa).

72 ʔejá Yısı Hochogh Ba ʔełıgıdh Dene dełtth'ı, ʔası ghá yatı t'ok'e Dene ʔeła dełtth'ı t'ąt'u begħaré ʔası k'enats'edé ʔeyı chu ʔejá Yısı Hochogh t'a ʔası dałtı, *Témoignages yatı hilchu nı*, 1re session t'oho nayaıtı, 42e ʔejá Yısı Hochogh, Nayaıtı 99, avril 26 hulta, 2018 neęę k'é, 1205 (M. Perry Bellegarde, Denedédłine ha k'olderé nedhé Assemblée des Premières Nations xá).

73 Fizet, 1105.

74 Bellegarde, 1205.

75 *Ibid.*

76 Fizet, 1105.

hajá sɨ 1981 ɔasɨ hulta hots'ɨ yatí.⁷⁷ Ku ɔediri honet'ɨ hadé ɔasɨ nedhé hats'edí sɨ Denedédɨne yatíe nask'athe Dene nɨdhá k'awú beyatie ɔa dayaftí ɔá Canada nask'athé ɔeyi yatí “nétthɨh ha ghonɨ sɨ.”⁷⁸

Ku t'ok'e Dene ɔeɔa deɔtth'ɨ beɔ Dene ɔa korádi nɨ Denedédɨne yatíe nɨdhá k'awú hijá nɨ yunɨ thilé nodher huk'é, ku ɔediri tth'ɨ heɔ honɨdhen, yuné nihts'ɛn k'oldé Dene godhé ɔa beyatié dodí harɔlá nɨ Denexare kuɛ naraɔdé daɔɨ ɔá.⁷⁹ ɔɨɔaghé ɔediri Bayatié nɨ, ku ɔediri ɔasɨ ttheré sɨ Denedédɨne t'á ɔeyer ɔerihɔt'is kuɛ naraɔdé sɨ beyatie ɔa dodí hajá sɨ ɔedegha horeɔa daɔɨ ɔa.⁸⁰

Ku ɔeyer hu, t'á Dene ɔediri Dene ɔeɔa deɔtth'ɨ k'í hel harádi hu Denedédɨne ɔa beyatié ɔa yunadhé natser hanályé hodoriɔɨh sɨ Canada nask'athé. Ku ɔediri Dene dorádi nɨ:

- Yatí bet'a nuhech'alanié chu t'at'u nanidé nuhebá ttheré sɨ. ɔeyi ɔa bet'a nanidé yatí t'a chu nuhech'alanié Dene godhé bets'ɛn berídí sɨ.⁸¹
- Canada t'á Denedédɨne bets'ɨ yatí hɨɨ sɨ bek'onɨ chu bets'edí hoɔa netthɨh ch'á.⁸²
- Yunísɨ ɔaɔnedhé Denegodhé hodóneltɛn ɔɨnɨ t'ok'e hots'ɨ harát'ɨ hu t'a bech'alanié daɔɨ basɨ Denedédɨne yatíe t'á beɔ yatí ɔá.⁸³

77 Fizet, 1105.

78 *Ibid.* [ku ɔeɔa ɔasɨ nedhé gha nadanetá hots'ɨ Oxford Research Encyclopedia ɔerihɔt'is nedhé hɨɨ Linguistics yatí hɨɨ hoBasí](#) bek'e dɨghɨ yatí hɨɨ sɨ t'at'u yatí Dene gha netthɨh hijá dé: 1 – T'a horelyu hultá ha Dene beyatié ɔa dayaftí; 2 – Denegodhé hok'ɨnɨ ghedéɔ hodóneltɛnhilé dé; 3 – T'oho Dene beko dé hel beyatié bel dodí hané; ɔeyi chu 4 – t'ok'e Dene dayaftí hɨɨ sɨ k'awú hané.

79 Ku ɔediri tth'ɨ honét'ɨ, Yísɨ Hochogh Ba ɔeɔɨgɨh Dene deɔtth'ɨ, ɔasɨ gha yatí Dene ɔeɔa deɔtth'ɨ t'at'u begharé ɔasɨ k'enas'edé ɔeyi chu ɔeɔa Yísɨ Hochogh t'a ɔasɨ daɔt'sí, [Témoignages yatí hɨɨchu nɨ](#), 1re session t'oho nayajtí, 42e ɔeɔa Yísɨ Hochogh, Nayajtí 99, avril 26 hulta, 2018 neɔe k'e, 1220 (Mme Ellen Gabriel).

80 *Ibid.*

81 Ku ɔeɔa Yísɨ Hochogh Ba ɔeɔɨgɨh Dene deɔtth'ɨ, ɔasɨ gha yatí Dene ɔeɔa deɔtth'ɨ t'at'u begharé ɔasɨ k'enas'edé ɔeyi chu ɔeɔa Yísɨ Hochogh t'a ɔasɨ daɔt'sí, [Témoignages yatí hɨɨchu nɨ](#), 1re session t'oho nayajtí, 42e ɔeɔa Yísɨ Hochogh, Nayajtí 99, avril 26 hulta, 2018 neɔe k'e, 1105 (M. Arok Wolvengrey, Université des Premières Nations du Canada Denedédɨne xa ɔerihɔt'is kuɛ nedhé hots'ɨ).

82 R. Saganash, 1210.

83 Ku ɔeɔa Yísɨ Hochogh t'ok'é Ba ɔeɔɨgɨh Dene deɔtth'ɨ, ɔasɨ gha yatí Dene ɔeɔa deɔtth'ɨ t'at'u begharé ɔasɨ k'enas'edé ɔeyi chu ɔeɔa Yísɨ Hochogh t'a ɔasɨ daɔt'sí, [Témoignages yatí hɨɨchu nɨ](#), 1re session t'oho nayajtí, 42e ɔeɔa Yísɨ Hochogh, Nayajtí 99, mars 22 hulta, 2018 neɔe, 1120 (Mme Georgina Jolibois, Ba ɔeɔɨgɨh Dene Desnesthé–Missinippi–Churchill River hots'ɨ).

- Canada nask’athé Denedédłine yatié ʔasi nedhé k’esi bek’anotá hoʔa. ⁸⁴
- T’oho Denedédłine yatié dıtt’agh dé Dene nalé hotié bet’a Dene t’ąndhęn k’orijá sı sughua chu yunadhé nezı hoʔa Bası. ⁸⁵
- ku Denedédłine yatié ts’eredı hadé ʔejā Yısi Hochogh yati natser dałtsı sı Denedédłine Denegodhé hobets’ęn yunısi t’a beyatié ghılé nısi ʔełk’esi hulta chu bet’oreʔá sı. Ku ʔeyı Dene xa nuł’ą dé t’ąt’u bet’a sehenuł’a ha Denedédłine chu t’ą Denedédłine hełıle sı Canadiens beł dé nezı há. ⁸⁶ ʔeyı heł Denegodhé ʔedéghā hodı halá t’ą Denedédłine yati ʔa dayatı hijá dé. ⁸⁷
- Ku Denedédłine yatié ʔejā Yısi Hochogh ʔa yati nuł’ą bet’a hotié Denedédłine yatié ʔejā nihts’ęn k’oldé hel horelyı Dene ba nezı hası nuhek’anota chu t’ok’e nadaréthılya ʔejā Yısi hochogh yaghé. Bet’a ʔedirı yatié bek’ojā hijá ha, t’ą Dene ʔeyı Denedédłine yati ʔa dayatı chu bet’a Canada bech’alanıé nezı hané há yunadhé dé. ⁸⁸

Dıhı, Canada bets’ı Yısi Hochogh t’ok’e Ba ʔełıgıdh Dene dełtth’ı nanı Denedédłine dełtth’ı ʔejā Yısi Hochogh t’ą Dene ʔeyer nılyá heł. ⁸⁹ T’ą Dene ʔeła dełtth’ı bel yati holı nı t’oho ʔełıgıdh ts’ęn ʔejā Yısi Hochogh of M. Romeo Saganash, député, Ba ʔełıgıdh Dene Abitibi—Baie-James—Nunavik—Eeyou nęnę ts’ęn hots’ı, ʔaı yati hułıle henı nı crie ʔena yatié t’a “Ba ʔełıgıdh Dene ʔejā Yısi Hochogh ha membre hulyé.” ʔeyı ʔa ʔalnedhé hel yaghıtı hı ʔedirı yati holı nı *yımsimagesu*, hutó “t’a Dene xa yałtı” ʔeyı yati holı cri de l’Est ʔena Dene hobebá. ⁹⁰

84 Bellegarde, 1215.

85 ʔejā Yısi Hochogh Ba ʔełıgıdh Dene dełtth’ı, ʔasi ghā yati Dene ʔeła dełtth’ı t’ąt’u begharé ʔasi k’enats’edé ʔeyı chu ʔejā Yısi Hochogh t’a ʔasi dałtsı, *Témoignages yati hilchu nj*, 1re session t’oho nayatı, 42e ʔejā Yısi Hochogh, Nayatı 97, avril 19 hulta, 2018 nęnę k’é, 1130 (M. Jean-Pierre Corbeil, Statistique Canada t’ok’e ʔasi dołá Dene hel).

86 Gabriel, 1225.

87 Jolibois, 1115.

88 ʔejā Yısi Hochogh Ba ʔełıgıdh Dene dełtth’ı, ʔasi ghā yati Dene ʔeła dełtth’ı t’ąt’u begharé ʔasi k’enats’edé ʔeyı chu ʔejā Yısi Hochogh t’a ʔasi dałtsı, *Témoignages yati hilchu nj*, 1re session t’oho nayatı, 42e ʔejā Yısi Hochogh, Nayatı 100, mai 1 hulta, 2018 nęnę k’é, 1210 (M. Jérémie Séror, Université d’Ottawa hots’ı ʔerıht’ıs kuę nedhé).

89 R. Saganash, 1225.

90 R. Saganash, 1210.

Dene B bets'ęn yałtı sı ʔeyi chu B Dene yałtı C yatié bets'ęn hané sı. ʔedırı gharé t'a yałtı B begharé bonjdher sı. Ku ʔełk'eráká Dene yałtı k'eyatı Dene bet'a nahiyé yałtı bedj hané fı.

Dene yałtı ha dayatı Dene t'ąt'u ʔedırı ha bet'oréʔa sı, nayatı hu, Dene t'ok'e naradé Ba hu, naidı k'olyą Dene bel hu, Dene ghą nayatı kuę horelyų Dene yałtı ha yałtı Dene bet'oreʔa sı. Ku nayatı dé Dene yałtı ha yałtı Yısı Ba hoʔą t'ok'e deĻtth'i ha Dene yałtı k'eyatı la k'enadé de. ʔeyi Dene nadayatı ha la dałtı tth'ı hoʔą ku ʔeją Yısı Hochogh Ba ʔeĪgidh Dene deĻtth'ı hel tth'ı ʔeghadalaná ba hoʔası. Ku t'oho Dene k'e yałtı Dene nayatı ʔeghadalana dé, hoʔası ts'ęn deĻtth'ı sı belaa dałtı huk'é, ku Dene t'ą benęnę k'e ʔeghadalana de Dene nalé deĻtth'ı sı benalé t'ahódi k'edayatı, ʔeyer dé ʔeyi t'ahódi sı honezi Dene hel dayatı sı. Ku honezi t'a belaa dałtı hadé Dene naidı k'olyą hel deĻtth'ı huto Dene ʔeładųne nęnę ts'ęn nędeł ts'eranj huto Dene ts'edarenj Dene heł dąlj bası.⁹⁷

Ku Canada hots'j Nihts'ęn koldé bets'j Dene yałtı k'e yałtı Dene ʔeghadalana k'ı Dene yałtı ts'eranj k'é hoʔą hulyé sı, ʔeją ministère des Travaux publics et des Services gouvernementaux nihts'ęn k'oldé hel, ku ʔeyi t'a bela sı horelyų t'a njh ts'ęn k'oldé bets'j ʔası dahóla sı ts'eranj t'oho losı ʔeyi bet'oreʔa ha dé, ʔeyi chu ʔeją Yısı Hochogh ha. Dųhų hadé, k'asjęnę 100 yatié ʔa Dene ts'eranj nj dzjne dąnełt'u, dzırata bek'et'a.⁹⁸

Yunj 2017-18 nęnę k'e, t'ą Dene yałtı ʔa yałtı holé Dene k'ajęnę 760 Denedédljne yatié ʔa ʔası hole ha hozéker dadı sı, horelyų hulta hadé k'asjęnę 0.5% hulta sj. Ku ʔeyi 760 t'a hozéker hots'j, k'asjęnę 85% hulta hanet'e Inuit Hotena yatié ha.⁹⁹ Ku ʔedırı Denedédljne yatié ha ʔası hodorelįh bets'ęn t'ahódi hadé, ʔeyi ʔası hodoghełnj Dene k'asjęnę 100 Dene yałtı ha yałtı Dene yałtı ʔa ghadalana ha 20 yatié Denedédljne ʔełk'ech'a bá. 2016 hots'j, ʔeyi t'a Dene xa ʔası hodóghełnj k'ı Dene yałtı k'eyatı Denedédljne yatié ʔa ʔeją Yısı Hochogh 33 dzjne bet'orjdher sı.

Ku ʔeją Dene ʔeła deĻtth'ı bel yałtı njt'ą ʔahódi hu Denedédljne yatié ha Dene ıą bozelįh sı ʔeyi yeghą nanéde hoʔą dųhų.¹⁰⁰ Ku ʔeyi ʔası dałtı hadé, t'ą Dene ʔedırı ʔası ha ʔeghadalana k'ı t'ą Denedédljne yatié Dene yałtı ha yałtı chu Dene yałtı k'eyatı Dene in Canada nask'athe ts'eranj ha natser hayilé ha Dene hel. Ku dųhų bek'oją t'ą Dene yałtı ha yałtı Dene ʔeją Canada nask'athe hųlj sı k'asjęnę 90 Denedédljne yatié ʔa dayatı ıąhılıé sı

97 Williams, 1110.

98 Yısı Hochogh t'ok'e Ba ʔeĪgidh Dene deĻtth'ı, ʔası ghą yałtı Dene ʔeła deĻtth'ı t'ąt'u begharé ʔası k'enats'edé ʔeyi chu ʔeją Yısı Hochogh t'a ʔası dałtı, *Témoignages yati hilchu nj*, 1re session t'oho nayajtı, 42e ʔeją Yısı Hochogh, Nayajtı 100, mai 1 hulta, 2018 nęnę k'é, 1105 (M. Stéphan Déry, ministère des Travaux publics et des Services gouvernementaux ʔası ghet'el hobası hoʔą chu nihts'ęn k'oldé t'ąt'u Dene ts'enj hobası).

99 *Ibid.*

100 *Ibid.*

ƛediri heręft'e ha, ƛeyi chu t'ąt'u yeręft'e tth'l beyatié net'j ha horénjilé sı dųhų.¹⁰¹ Ku t'ąt'u ƛası k'enats'edé hotie sehenuť'a nđdé nezų hanj ƛeją Yısı Hochogh bet'oredhí nđdé ƛeyer dé Denedédłjne yatié t'ąt'u bet'óreƛá ha bek'oją ha yunadhé de.¹⁰²

Ku dųhų Dene yati ha yaťi Dene Tthot'jne chu Balaı yati ƛeją Yısı Hochogh ƛeghadalana dé ƛerihť'is nedhé hudeť berihť'is bet's'j hįđđų la bet'at'a sı chu t'ąt'u benet'j Conseil hulyé t'ęsé hudeť hįđđų ƛediri du Canada Dene yati k'eyatı Dene henéle sı, Ku t'a yati daťsı Dene chu Dene yati ha yaťi ha Dene delťth'ı hobeheť.¹⁰³ ƛa ƛeyi Dene ƛeła delťth'ı beť yaghįtı ƛahóđı hų ƛediri ƛası bek'e ts'udeť hadé horjchá sı ƛediri Dene bela hotie heťsı hoƛą ƛa ııá kulı ƛelťth'ıle hadı dé bet'a ƛası due nodhı ghonj ƛa ƛeyi ƛa Dene yati ha yaťi Dene t'oho belaa heťsı de yeręft'e hoƛą betedhe tth'ı hané tth'ı ha dué hu yenaghelná hoƛą.¹⁰⁴

Ku Dene t'ą losı ƛediri ha bek'anota horełjłh dé t'ą Dene bet'ęsı Dene ghqƛá, ƛeyi Dene yati k'eyati Dene ƛediri ƛelk'ech'a ƛası heťsı hoƛą:

- T'a beghare ƛası k'olyą ha ƛerihť'is det'is provinciale huto ƛeyi lať'e Dene ƛası hogheťnj Bası huto nąné hoƛá kqť'ı heť; hutó
- Yuné t'a ƛası k'enađdher sı ghą yati bet's'j chu t'anéť'e ghaiyé yek'e nađdher chu t'a theťsı chu t'ą ha ƛeghalajna ha yati bet's'j dałj hel hajyįla dé.¹⁰⁵

Kulı Dene t'ą beyatié ƛa dayatı dé ƛedįnj ƛeyi hel huhdeťhıle kulı ƛesqť'ele sı t'ą Denedédłjne yatié t'odorełƛa Canada nask'athe dųhų Denedédłjne yatié Dene yati ha yaťi bek'oret'a ha hoƛą hılé ƛa t'ąt'u hulta halyé ha.¹⁰⁶

Ku ƛeyi Dene ƛeła delťth'ı ƛediri Dene yati k'edayatı Dene k'ı hotié ƛedoghelnj hoƛą, t'ok'e province k'eyaghé nadher sı kqť'e ƛası hodogheťnj Dene bet'ęsı t'a yati k'eyatı sı hotie "yedorįshyą" huto ƛeyihılé "yets'ęn t'anarįłtsą."¹⁰⁷ Dene yati ha yaťi hotie t'a Dene ha yaťi

101 Déry, 1110.

102 Déry, 1145.

103 Yısı Hochogh Ba ƛełıgıdh Dene delťth'ı, ƛası ghą yati de t'ok'e Dene ƛeła delťth'ı t'ąt'u begharé ƛası k'enats'edé chu ƛeją Yısı Hochogh t'a ƛası daťsı ƛediri bası sı, *Témoignages yati hıłchu nj*, 1re session t'oho nayajtı, 42e ƛeją Yısı Hochogh, Nayajtı 101, mai 1 hulta, 2018 nęnę k'é, 1105 ƛeyi chu 1110 (M. Malcolm Williams, Conseil Dene yati k'eyatı Dene, terminologues ƛeyi chu Dene yati ha yaťi du Canada).

104 Williams, 1105.

105 Williams, 1110.

106 Williams, 1125.

107 Déry, 1115. Ku ƛediri tth'ı honet'j de: *ƛediri Dene yati k'eyatı Dene t'ą ƛeła delťth'ı chu Dene yati ha yaťi British Columbia hots'ęn hots'j*, "[Code of Ethics Yati t'a yeghare ƛedodoghelnj](#)."

K'í bąnełt'u ʔełk'ech'a yatié hotie ʔełk'esi yorjshą hoʔą ʔeyi ʔa Dene bąnełt'u yati yedaritth'agh ha ʔa.

C. Tulu yunadhé heʔą k'e

Ku ʔeyi Dene ʔeła dełtth'ı hotie degharé t'ąt'u t'ąt'u ʔasi ghą nanóta ʔediri Denedédłine yatié bet'oreka ʔeją Yisi Hochogh Ba ʔełigidh Dene dełtth'ı sı hotie nezų beghalada hoʔą dųhų Canadiens Denedédłine chu t'ą Denedédłine hełłlé sı ʔeła sughua senųhųka hok'e naradé ʔa. Ku ʔeyi yatie dųhų tthenę ts'ęn bek'anota de Denedédłine yatié ʔa yati hija de ʔeją Yisi Hochogh t'ok'e Ba ʔełigidh Dene dełtth'ı Yisi bet'orjdher dé bet'a ʔełghą nanelyé ha konodher dé.

ʔa t'oho ʔediri benánotá hudheré hu, Dene łą hadayałtı nı Denedédłine yatié ʔeją Yisi bet'oreka de Denedédłine ʔedeghą sughua danjdhen hija ha Canada nask'athé bech'alanie chu t'ą hełı sı Bası. ʔeją Dene ʔeła dełtth'ı ʔeyi yati hųłą k'e be due łąté sı Dene yati njdhá k'ąų hane hija ʔa.

Dene łą tth'ı t'a Ba ʔełigidh Dene ʔeją Yisi Hochogh Ba nųt'a hoʔą t'oho losı Denedédłine yatié ʔa dayalı hodorełjńh dé ʔeyi chu t'oho hadayałtı de beba nųt'a hoʔą kudąne beritth'agh ʔeją Yisi Hochogh Ba ʔełigidh Dene dełtth'ı ʔeyi chu t'ok'e Dene ʔeła dełtth'ı beheł t'ą Dene beyatie ʔa yaghıłtı sı bek'anota hoʔą tthenę ts'ęn beyatie hųłı ʔediri Denedédłine ts'ıpane Dene hełı sı k'ąt'u bek'anóta ha ʔedıńń hotthe hots'ı ʔeją nıh k'e nadé nı ʔá.

T'ą ʔeją Ba ʔełigidh Dene dełtth'ı ba hoʔą ʔeją Yisi Hochogh Ba ʔełigidh Dene dełtth'ı hadayałtı hadé Tthot'ıne chu Bąłai in the ʔeją Yisi Hochogh t'a ʔerıht'ıs nedhe bet'a nih k'e sehoka yati gharé hoʔą nı t'atthé ʔediri k'ıdeł hots'ı. ʔediri Dene ʔeła dełtth'ı hadanjdhen hu t'a Dene Ba ʔełigidh Dene beyatie ʔa dayalı hodorełjńh Denedédłine yatié ʔa ʔeją Yisi Hochogh beneredı hoʔą kudąné dé ʔeyi dųhų ʔasi hoʔą k'esi hilé sı kodanjdhen sı, ʔeyi hel dųhų Canada chu Denedédłine chu Denedédłine Dene hel sehenuť'a hok'enats'edé k'e hilé ʔá.

ʔeyi ʔá, t'ą Dene ʔeła dełtth'ı ʔediri ʔasi hodorełjńh sı:

Denedédłine yatié bek'anota chu bet'a yati ʔesqt'ele ʔeją Yisi Hochogh t'ok'e Ba ʔełigidh Dene dełtth'ı ʔediri yati holı gharé ʔediri ʔerıht'ıs ye.

i. T'ąt'u bek'ematse'dé chu chu honezi benaré ʔasi ghą yati holı ʔediri k'ı

Ku ʔediri Dene ʔeła dełtth'ı is k'ı t'oho losı Denedédłine yatié ʔa yati dé ʔeją Yisi Hochogh ba t'ok'e ʔełigidh Dene dełtth'ı chu t'ok'e Dene ʔeła dełtth'ı ba nųt'a hoʔą de nezų ha. Ku

dayaŋtı hadé t'a ʔası t'oreʔá sı ʔedı ghonı ʔeyer Yısı ʔası k'enats'edé chu ʔejá Yısı Hochogh t'ok'e Dene ʔeła dełtth'i heł.

Dene t'á Dene nalé hadayaŋtı chu ʔejá ʔaŋı Ba ʔełıgıdh Dene ʔejá Yısı Hochogh duŋı dełtth'i horelyı doradı nı t'oho Denedédłıne yatié in ʔejá Yısı Hochogh hadayaŋtı hadé beyatié t'a hotthe sehújá dé nezı Dene hulʔá t'á Ba ʔełıgıdh Dene honézi dełtth'i sı bá.¹⁰⁹

- ***Ku t'a nuheBa hoʔa sı t'oho Denedédłıne ʔa yatié ʔejá Yısı Hochogh Ba ʔełıgıdh Dene dełtth'i huk'é ʔası k'enats'edé dé.***

T'á Dene ʔeła dełtth'i ʔedıri danełıŋı sı t'á Ba ʔełıgıdh Denedédłıne yatié ʔejá Yısı Hochogh t'ok'e Ba ʔełıgıdh Dene dełtth'i ʔedıri xaré Dene ha nuʔá ha t'a ʔełk'ech'a Dene ha hoʔası ts'ęn. Ku sehúdé ts'ęn tth'ı t'oho Denedédłıne yatié k'eyaŋtı Dene hułı t'a Denedédłıne yatié k'eyaŋtı ha ʔeyı Ba ʔełıgıdh Dene ʔedıri nełıŋı ha Ba hoʔası:

- Yaŋtı ha neyı ts'ęn tth'ı ʔeyı Denedédłıne yatié ʔa yaŋtı ha hotthé t'adı hası yerıŋtı is dé Tthot'ıne huto Balaı yatié ʔá ʔeyı chu t'a Denedédłıne yatié t'á Dene ʔası Bet'esı ghet'el ts'ęn nılyıŋá dé Dene yaŋtı ha yaŋtı ts'ęn. Ku ʔedıri net'ı hadé, t'á Ba ʔełıgıdh Dene t'adı sı kudane beyatie ditth'agh ha baŋtı'ı Tthot'ıne chu Balaı yatié ʔá, ʔełk'ıŋı bek'e yaŋtı ʔá.
- Ku Dene neyı de yaŋtı ha hotthé ʔerıht'ı selá hılé dé Denedédłıne yatié ʔa yaŋtı ha nıdhęn dé. T'a Ba ʔełıgıdh Dene t'adı kudane t'adı sı Tthot'ıne chu Balaı yaŋtı ha kudane bek'eyati, ʔełk'e bek'e yaŋtı ʔá. Ku t'ohó ʔejá Ba ʔełıgıdh Dene t'á yaŋtı ha hotthe ʔerıht'ı seláhılé dé t'á Denedédłıne yaŋtı ha, ʔedıŋı seyılé hoʔá t'á Ba ʔełıgıdh Dene beyatie dek'erıht'ı ha ʔejá Yısı Hochogh Ba ʔełıgıdh Dene dełtth'i ʔası ghet'el chu ʔası k'onı Dene beł.

Ku t'axá Denedédłıne yatié k'e yaŋtı hułılé dé ʔejá t'a Denedédłıne yatié Dene yaghıŋtı dé, ʔeyı Ba ʔełıgıdh Dene ba hoʔası ʔedıri hełtı sı ha:

- ʔa yaŋtı ha neyı ts'ęn tth'ı t'á Denedédłıne beyatié ʔa yaŋtı ha, ʔedıŋı xare t'adı ha ʔerıht'ı selé hoʔá ʔedıri Tthot'ıne huto Balaı yatié ʔá ʔeyı chu t'á Denedédłıne yatié hełtı sı ʔedıri T'á Bet'esı ʔası ghet'el ts'ęn nıłchuth t'á Dene yaŋtı ha yaŋtı ts'ęn bek'eyati ha. Ku ʔeyı konódher dé t'á Ba ʔełıgıdh Dene t'adı sı kudane Tthot'ıne chu Balaı yaŋtı ʔa bek'eyati há. Ku ʔejá Dene ʔeła dełtth'i hadánıdhęn hu t'á Denedédłıne yatié holı sı ʔejá Dene Ba ʔełıgıdh Dene beyatié sı baŋtı'ı Tthot'ıne chu/huto Balaı Dene yaŋtı ha yaŋtı ʔa halyadé hotthe t'á yaŋtı ha yaŋtı yek'eyaŋtı hoʔá. Ku ʔejá t'a Dene ʔeła

109 Jolibois, 1130; Ouellette, 1230; ʔeyı chu Saganash, 1210 ʔeyı chu 1230.

hooq tth'ı koradı nı t'oho Dene yatı ha yaftı huláa ɛejá Yıı Hochogh hel ɛeghadalana Denedédłıne yatıé ɛa borénıle Dene huláa ha, Inuktitut Hotena de boreni sı.¹¹² Ku ɛeyı datedhé hadé Denedédłıne yatıé Dene yatı k'e yaftı Dene ɛıta kuli bek'anóta hılé Dene ɛeyı Conseil Dene yatı k'eyaftı Dene bet'esı bek'anóta ha, ɛeyı chu Dene yatı ha yaftı du Canada hobet'esı.

Ku Dene ɛeła delttth'ı is ɛedıni sughua danıdhen sı ɛejá Yıı Hochogh t'at'u Denedédłıne yatı ha yaftı ɛeyı chu Dene yatı k'eyaftı Dene hııláa ha ɛeyer ɛeghadalana, ɛeyı Dene yatı ts'erani k'é hooq hotie Denedédłıne haiyorıla Dene naradé hel ɛası nezı daftı ah ɛeyı chu Dene t'a naradé sı beyatıe ɛa Denedédłıne yatıé natser hané ha yunadhé de.

Hu t'a ɛasie bet'a horená ghonı: T'a Dene ɛeła delttth'ı ɛedıri kots'edı nı t'oho Dene yatı ha yaftı k'e nııt'a dıhı t'ok'é Dene ɛeła delttth'ı Yıı Dene yatı k'eyatı ha ɛeyı chu dıhı t'ok'e Yıı édifice de l'Ouest senáhulyé ɛot'u nııt'a ha hooq dıhı ɛeyer Dene yatı ha yaftı ɛası hoıé ha. Kuli t'ahot'ı ha hotie ɛaıtı sehénııt'a hıle sı ɛejá Yıı Hochogh t'ok'e Ba ɛeııııı Dene delttth'ı nadene huıt'a ha hooq ɛa dıhı Dene yatı ha yaftı k'e ha. ɛeyı ɛa t'ok'e Dene ɛeła delttth'ı yenerénı sı ɛeyı t'a ɛejá Yıı Hochogh Ba ɛeııııı Dene delttth'ı ıası hodoghótı Dene ɛedıri Dene yatı k'eyatı k'e nııt'a hooq t'oho Denedédłıne yatıé ɛa yatı dé bııt'u Tthot'ıne chu Balaı yatı ɛa yatı ha ɛejá Yıı Hochogh t'a Ba ɛeııııı Dene delttth'ı bel nodher de.

• **Ba ɛeııııı Dene t'a tsamba ba theɛq yet'a ɛeghalana ha**

Ku t'oho Dene nalye hayııtı hu ɛedıri Dene ɛeła delttth'ı ts'ın, M. Saganash hadı hu t'a tsamba nuheba nııt'a nuhnı Ba ɛeııııı Dene dethııtth'ı k'ı t'oho Denedédłıne yatıé ɛa dayalı de nuheba hooq ɛeyı tsamba t'orıla ha nanı hooq nunı *Ba ɛeııııı Dene By-Law bet'a ɛası ghet'el yatı k'é.*¹¹³ Ku ɛeyı Dene ɛeła delttth'ı is dıhı ɛedıri danıdhen sı t'a Ba ɛeııııı Dene tsamba theɛası t'oho Denedédłıne yatıé t'oreɛá de nanı hooq, ɛejá Yıı Hochogh ha ɛası k'enade de ɛeyı chu belaa hok'enadé de t'oho losı.

ɛeyı ɛa, Dene ɛeła delttth'ı ɛedıri yatı datheıtsı sı

Ku t'a Dene ɛeyer Yıı tsamba hodogheıni ɛeyı tsamba theɛq sı t'a Ba ɛeııııı Dene delttth'ı sı t'oho Denedédłıne yatıé ɛa ɛası theıtsı de ɛejá Yıı Hochogh hobası ɛeyı t'a yetıtsı sı *Ba ɛeııııı Dene By-Law ɛerıııt'ıs bet'a ɛası k'enats'edé k'e hooq.*

112 Déry, 1110.

113 Saganash, 1245.

- *Honet'ı*

Ku ?eyı betadhe ?ası net'ıle kuli t'ok'e ?ejá Dene ?eła delttth'ı ?alı ba nı?a ho?á t'oho Denedédłıne yatié ?ahot'ı dé ?ejá Yısi Hochogh huto nahıyé ?ası bek'e halya de t'ok'e Dene ?eła delttth'ı ?eyı tth'ı honezi honet'ı ho?á yune sılá nęnę hudher t'ąghe de ?edırı hobası ?ası ghá.

ANNEXE A BEK'INI ?ERIHTE'IS ?EJA THELA SI KU T'A DENE HADAYAHTI SI BEZI ?EJA THELA

T'ok'e zeghadalaná chu t'a hadayahtí zējá bezi SI	T'a dzjine k'é	T'a nayayaht í k'é
Romeo Saganash, député Ba zējigh Dene., Abitibi—Baie- James—Nunavik—Eeyou hoténa nēnē ts'ēn hots'j	2018/03/20 zediri dzjine, za chu nēnē k'é	93
<p>Yisi Hochogh t'ok'e Ba zējigh Dene zēla dēthh'í Yisi hochogh ts'ēn</p> <p>Ƴeyi chu André Gagnon, sous-greffier T'a Bet'esí zasi ghet'el t'alá, T'at'u nodher</p> <p>Charles Robert, T'a Bet'esí zasi ghet'el hulyé belá si zējá Ba zējigh Dene Yisi Hochogh Ba zējigh Dene dēthh'í Yisi hochogh</p>		
Georgina Jolibois, députée Ba zējigh Dene, Desnethé— Mississippi—Churchill River zējá hots'j	2018/03/22 t'a dzjine, za chu nēnē k'é	94
Robert-Falcon Ouellette, député Ba zējigh Dene, Winnipeg- Centre hots'j		
L'hon. Serge Joyal, sénateur Dene Yedaghé dēthh'í hudzi k'esí hulta si	2018/03/27 t'a dzjine, t'a zaa chu nēnē k'é	95
L'hon. Dennis Glen Patterson, sénateur Dene Yedaghé dēthh'í hudzi k'esí hulta si		
<p>Ba zējigh Dene t'ok'e dēthh'í zedisi Ba zējigh Dene Territoires du Nord-Ouest Yudá nēnē hots'j</p> <p>Danielle Mager, t'a k'olderé Relations publiques Dene xa chu communications bet'esí yatí hoté Basí</p>		
<p>Yukon ts'ēn Ba zējigh Dene t'ok'e dēthh'í t'a Ba zējigh dēne hots'j</p> <p>Floyd McCormick, T'a Bet'esí zasi ghet'el hulyé Ba zējigh Dene kuē ha</p>		

T'ok'e zeghadalaná chu t'á hadayałtı zēja bezi SI	T'a dzıne k'é	T'a nayayałt í k'é
<p>Ba zehıgıdh t'ok'e delthh'ı Ba zehıgıdh Dene kuę Yısı Nunavut Hoténa neņę hots'ı</p> <p>John Quirke, T'á Bet'esı zası ghetf'el hulyé Ba zehıgıdh Dene kuę ha</p>	2018/04/17 t'a dzıne, t'a zaa chu neņę k'é	96
<p>Tthenę nyá hayalı ha</p> <p>Cheryle Herman, Denesųııne yatıe natser hanalé ha Dene ts'enı</p>	2018/04/19 t'a dzıne, t'a zaa chu neņę k'é	97
<p>T'á Dene zedırı Patrimoine canadien Dene ch'alanié ts'eraıı Dene</p> <p>William Fizet, t'á k'oldere hultá zeyı ha Dene zēja dayalı ha nųzá</p> <p>Hubert Lussier, sous-ministre adjoint k'oldere nedhe t'á k'older t'atá</p> <p>Citoyenneté, Dene xa, patrimoine Dene ch'alanié ts'enı chu t'ok'e zek'ech'a neņę hoBası</p>		
<p>Statistique hulyé Canada nask'athe zası doltá Dene</p> <p>Pamela Best, t'á k'oldere ts'enı Sociale Dene xa autochtone Denedédııne hoBası zası doltá Dene</p> <p>Jean-Pierre Corbeil, t'á k'oldere t'atá Sociale Dene xa autochtone Denedédııne hoBası zası doltá Dene</p>		
<p>Statistique hulyé Canada nask'athe zası doltá Dene</p> <p>Vivian O'Donnell, zası nanótá Dene Sociale Dene xa autochtone Denedédııne hoBası zası doltá Dene</p>	2018/04/19 t'a dzıne, t'a zaa chu neņę k'é	97
<p>Tthenę nyá hayalı ha</p> <p>Ellen Gabriel</p>	2018/04/26 t'a dzıne, t'a zaa chu neņę k'é	99
<p>T'oke Dene zefa delthh'ı of Premières Nations Denedédııne xa k'oldé</p> <p>Chef national Perry Bellegarde Dene k'odheré nedhé Miranda Huron, Dene yatıe ha k'oldere Roger Jones, T'á Dene k'odheré ts'énı yatı t'á</p>		

T'ok'e Ɂeghadalaná chu t'á hadayałtı Ɂeja bezi SI	T'a dzıne k'é	T'a nayayałt ı k'é
<p>Denedédıne Université des Premières Nations du Canada Ɂerıhtı'ıs kuę nedhé Denedédıne xa</p> <p>Arok Wolvengrey, Dene honeltęn Dene nedhe Algonquian Ɂená yatı hoBası horıshya, Denédédıne yatıe chu ch'alanıe chu honesi Ɂası hoBası hots'ı</p>	2018/05/01 t'a dzıne, t'a zaa chu neęę k'é	100
<p>Tthenę nyá hayalı ha</p> <p>Jérémie Séror, t'á k'older chu honeltęn nedhé t'aláá Ɂeya nęne hoáá t'a yatı boghédı chu yatı honeltęn kuę, Université d'Ottawa Ɂerıhtı'ıs kuę nedhé hots'ı</p>	2018/05/01 t'a dzıne, t'a zaa chu neęę k'é	100
<p>Ku Ɂası Hoghedı chu Nihts'ęn K'oldé hots'ı Ɂası ts'eraņ Bası</p> <p>Matthew Ball, K'oldere k'esı thedá Ɂelotsélé hots'ęn Dene yatı ts'eraņ k'é hoáá Dene yatı k'e yatı ha hoáá hots'ı</p> <p>Stéphan Déry, K'oldere t'attheré hultá Dene yatı ts'eraņ k'é hoáá Dene yatı k'e yatı ha hoáá hots'ı</p>	2018/05/03 t'a dzıne, t'a zaa chu neęę k'é	101
<p>Eeyou Istchee Baie-James t'asazé hots'ı Dene hel Ɂeghalaná</p> <p>Johanne Lacasse, K'olderé hultá</p> <p>Melissa Saganash, k'olderé Cree Ɂena-Québec hel Ɂeghalaná Ɂena ha k'oldé Dene Grand conseil des Cris/Gouvernement de la Nation crie k'oldé hots'ı</p>	2018/05/23 t'a dzıne, t'a zaa chu neęę k'é	104
<p>Dene yatı k'edayalı chu yatı daltsı chu Ɂası daltsı Canada nask'athé hoBası</p> <p>Malcolm Williams, t'á bet'esı nayatı ts'ęn Ɂası danełıh hoBası</p> <p>Scottish Ɂeja Yıı Hochogh hots'ı Ba Ɂeıııdih Dene kuę hoBası</p> <p>Bronwyn Brady, Ɂerıhtı'ıs nedhé holı hots'ı Dene ts'ıņı</p> <p>Ruth Connelly, Beyatı hoghédı ha k'olderé</p> <p>Linda Orton, horelyı Dene xa yatı hoté chu Ɂeyı Ɂası ha k'oldé</p>	2018/05/23 t'a dzıne, t'a zaa chu neęę k'é	104
<p>Ba Ɂeıııdih Dene t'ok'e delthı'ı yutthı ts'ęn t'a hoáá sı ha Ba Ɂeıııdih kuę</p> <p>Michael Tatham, Ba Ɂeıııdih kuę bet'esı Ɂası het'el hulyé</p>	2018/05/23 t'a dzıne, t'a zaa chu neęę k'é	104

ANNEXE B ʔERİHTŁ'IS BEK'İNİ NİLYÁ T'A YATI NİRALYA ʔEJA DELA Sİ

T'ok'e ʔeghadalaná chu t'ą hadayałtı ʔeja bezi sı

Nąne hoʔa t'oke Dene ʔeła delthh'í Québec hots'ı

NAYAŪTI HOTS'Ū T'A ŪERIIHTŁ'IS DETŁ'IS

Ku ŷediiri t'a yatı holı hots'Ū ŷerihł'is sı *t'anodher hots'Ū ŷejq detł'is sı* ([Nayajtis N^{os}.<1 hulta 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 108 ŷeyı chu 116](#)) hulta sı horelyu ŷejq nılyı sı.

Marsı danıdhęn sı ŷejq nılyı,

L'hon. Larry Bagnell, C.P., député Ba ŷeııııı Dene
T'a Dene betł'esi ŷası ghı yatı

